

Beantwoording zienswijzen op
Ontwerputvoeringsplan bij structuurvisie
Emmen, Windenergie
in relatie tot RES-ambities gemeente Emmen

Inleiding

Op het *Ontwerputvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie in relatie tot RES-ambities gemeente Emmen* zijn 46 zienswijzen binnengekomen. Dit document gaat in op de vragen, en opmerkingen, suggesties en opvattingen die in deze zienswijzen besloten liggen. Deze zijn uit de zienswijzen gedestilleerd en per onderwerp gegroepeerd. Per Vraag wordt aangegeven uit welke zienswijze of zienswijzen deze afkomstig is. De originele zienswijzen zijn geanonimiseerd en genummerd bijgevoegd. De Appendix bij het (concept-)raadsbesluit bevat tot slot een overzicht van de indiener(s) van elke zienswijze. Omwille van privacywetgeving wordt deze Appendix niet op internet gepubliceerd.

Per vraag of opmerking wordt een antwoord gegeven. Voor zover de vraag of opmerking een doorwerking heeft op het Uitvoeringsplan of anderszins, wordt dit apart vermeld. In sommige gevallen wordt verwezen naar besluitvorming die in een eerder stadium al heeft plaats gevonden (vaak rond de vaststelling van de structuurvisie Emmen, Windenergie) of besluitvorming die nog moet plaatsvinden (vaak rond het vergunningstraject voor een nieuw windpark).

Vooraf geven we mee dat de structuurvisie Emmen, Windenergie een voorgeschiedenis kent en er ook nog de komende jaren gewerkt zal worden aan realisatie van het laatste stuk van deze opgave. En uiteindelijk zullen na de exploitatiefase de windparken afgebroken worden. Dat maakt ook dat sommige aspecten en afwegingen in het verleden al eens zijn gemaakt, in het bijzonder bij de vaststelling van de structuurvisie. En andere aspecten komen op een later moment nog aan de orde.

In sommige gevallen zal bij de beantwoording van zienswijzen daarom verwezen worden naar eerdere besluitvorming en in andere gevallen naar uitwerkingen en besluitvorming die nog moet plaatsvinden bij de uitwerkingen voor het tweede windpark binnen de gemeente Emmen. Voor zover zienswijzen al betrekking hebben op een volgende fase (ProjectMER, vergunningverlening, bouw-, exploitatie- of sloopfase), zullen die voor dat moment worden meegenomen of meegegeven als aandachtspunten.

Hyperlinks naar structuurvisie en Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen

In de beantwoording van de zienswijzen wordt regelmatig verwezen naar de structuurvisie Emmen, Windenergie en de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen. Deze hyperlinks kunnen behulpzaam zijn om deze digitaal te raadplegen>

- Structuurvisie Emmen, Windenergie
 - [Hoofddocument](#)
 - [Bijlagen](#)
 - [Vaststellingsbesluit](#)
- Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen
 - [Hoofddocument](#)
 - [Vaststellingsbesluit](#)

Vraag 1

Actualiteit
(Algemeen)

Titel	De analyse is gebaseerd op de structuurvisie Emmen, Windenergie, mogelijk zijn zaken achterhaald
Zienswijzenr.	2
Vraag of opmerking	Het document 'Plan van aanpak windopgave en alternatief duurzame opwek' van 30 oktober 2023 geeft een kwantitatieve schets van een vergelijking van de beschikbare gebieden met cijfers en argumentatie. Onze zorg is dat de analyse is gebaseerd op de Structuurvisie Emmen, Windenergie van november 2014 (die niet als bijlage bijgevoegd is). Dit betekent dat er mogelijk zaken (bijna 10 jaar later) achterhaald zijn. Ook ontbreekt de genoemde bijlage van BügelHajema bij dit document.
Antwoord	De gemeente acht de structuurvisie Emmen, Windenergie, met inachtneming van de resultaten van het recent door bureau BügelHajema uitgevoerde Locatieonderzoek, nog voldoende actueel. Daar komt bij dat met de ProjectMER die de gemeente verlangt op het moment van de vergunningsaanvraag, er nog aanvullend onderzoek op basis van de dan geldende situatie en inzichten uitgevoerd dient te worden. De bijlage van BügelHajema is onderdeel van (en staat in) het document 'Plan van aanpak windopgave en alternatief duurzame opwek'.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 2

Actualiteit (Algemeen)

Titel	Actualiteit Structuurvisie Emmen, Windenergie
Zienswijzenr.	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22
Vraag of opmerking	De Structuurvisie is voorbereid tussen 2014 en 2016, dat is bijna 10 jaar geleden. Is het dan niet nodig om het rapport volledig te evalueren en te actualiseren naar de huidige status? Er is veel gebeurd op het gebied van windenergie in deze periode. Bijvoorbeeld veranderde normen voor hinder voor de omgeving, afstand tot woningen, geluid, windmolens langs de Duitse grens, energiecrisis en hoge energieprijzen, burger-participaties, enzovoorts.
Antwoord	De gemeente acht de structuurvisie Emmen, Windenergie, met inachtneming van de resultaten van het recent door bureau BügelHajema uitgevoerde Locatieonderzoek, nog voldoende actueel. Daar komt bij dat met de ProjectMER die de gemeente verlangt op het moment van de vergunningsaanvraag, er nog aanvullend onderzoek op basis van de dan geldende situatie en inzichten uitgevoerd dient te worden.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 3

Actualiteit
(Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Structuurvisie uit 2016 is mogelijk achterhaald 44, 45
Vraag of opmerking	De structuurvisie is in 2016 vastgesteld en mogelijk achterhaald. Mogelijk zijn instandhoudings- en verbeterdoelen van Natura2000 gebieden ook geactualiseerd.
Antwoord	De gemeente heeft voor de locatieafweging laten uitzoeken in hoeverre de conclusies over de effecten op Natura2000 zoals die in de Structuurvisie Emmen, Windenergie zijn vastgelegd op dit moment nog steeds gelden. Hiervoor is door BügelHajema een locatieonderzoek uitgevoerd. Deze is als bijlage 1 aan het ontwerpbesluit gehecht. De conclusie daarvan is dat voor de locatie N34 geen significante effecten op instandhoudingsdoelen te verwachten zijn, waarbij dit voor de locatie Zwartenbergerweg niet op voorhand uit te sluiten valt. Desalniettemin is hinderbeperking voor omwonenden voor de gemeente het belangrijkste criterium.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 4

Alternatieve gebieden (overig)	
Titel	Onderzoek opnieuw naar de tuinbouwgebieden, plaatsing windmolens ten gunste van tuinders
Zienswijzenr.	30, 34
Vraag of opmerking	In het verleden is er vanuit tuinbouwgebieden aangegeven dat daar wel windmolens zouden mogen worden geplaatst. Daar is destijds aan voorbij gegaan. Het is het onderzoeken waard dat nogmaals te bekijken. Temeer omdat het een win-winsituatie zou kunnen zijn. Met de huidige plannen wordt niemand beter, behalve de energieleverancier. Nu er nog een minimale restopgave van 15 MW ingevuld moet worden is het verzoek hiervoor drie windmolens te plaatsen in het tuindersgebied Erica en / of tuindersgebied Klazienaveen, zodat de tuinders hier hun energievoorziening mee kunnen doen en Emmen niet omgeven worden door windparken.
Antwoord	De locatieafweging is al gemaakt bij de vaststelling van de structuurvisie Emmen, Windenergie. Op basis van een uitvoerige analyse zijn in de structuurvisie drie gebieden aangewezen voor windenergie en zijn de andere gebieden weloverwogen afgefallen, onder andere om het aantal gehinderden zo veel mogelijk te kunnen beperken. De voorliggende afweging richt zich daarom op N34 en Zwartenbergerweg. Op basis van de uitgangspunten van de structuurvisie scoort de N34 het beste. Juist op en rondom het tuinbouwgebied bleken naar verhouding veel woningen te liggen. Het overzicht van de zoekgebieden en de onderliggende analyse is te vinden in bijlage 1 van de structuurvisie Emmen, Windenergie. Voor een nadere onderbouwing van de gemaakte keuzes verwijzen wij naar de structuurvisie Emmen, Windenergie. Tot slot is het kiezen voor een andere locatie dan de drie aangewezen locaties uit de structuurvisie procedureel ingewikkeld, doordat men een groot deel van de procedures en bijbehorend onderzoeken opnieuw zou moeten uitvoeren. Dit kost veel tijd.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 5

Alternatieve gebieden (overig)	
Titel Zienswijzenr.	Locatie Bargermeer 36
Vraag of opmerking	Juist vanwege de netwerkcongestie, het energiesysteem van de toekomst (waterstofeconomie), de kansen voor Emmen en het gegeven van het vertrek van de GZI-installatie (vervallen zonering) en vervallen woonbestemmingen op dit terrein vragen wij u onderzoek te doen naar het zoekgebied N862 grenzend aan Bargermeer. Deze optie zou ook grote kansen kunnen bieden voor de verduurzaming van bedrijven en waterstofambities op dit terrein.
Antwoord	De structuurvisie Emmen, Windenergie sluit grootschalige windenergie op of rond Bargermeer uit, deze afweging is dus al gemaakt en in beleid vastgelegd (zie ook vraag 4) Dat hangt onder meer samen met de afstand tot woongebieden en individuele woningen en andere belemmeringen, zoals bijvoorbeeld is weergegeven in Bijlage 1 Inventarisatiekaart bij de structuurvisie Emmen, Windenergie. Tot slot is het kiezen voor een andere locatie dan de drie aangewezen locaties uit de structuurvisie procedureel ingewikkeld, doordat men een groot deel van de procedures en bijbehorend onderzoeken opnieuw zou moeten uitvoeren. Dit kost veel tijd.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 6

Alternatieve gebieden (Algemeen)	
Titel	Alternatieve locaties - industriegebieden, tuinbouwgebieden, nabij al geplaatste windmolens
Zienswijzenr.	27, 31, 40
Vraag of opmerking	Wij stellen voor om te kijken naar rendabele molens in industrie gebieden. Bijvoorbeeld de Bargermeerterreinen (onder andere GZI) of de kassengebieden (Klazienaveen/ Erica). Of in de buurt van al geplaatste windmolens, bijvoorbeeld de Zwartenbergerweg in Bargercompascuum.
Antwoord	De structuurvisie Emmen, Windenergie sluit grootschalige windenergie op of rond Bargermeer en kassengebied Erica uit, deze afweging is gemaakt en in beleid vastgelegd (zie ook het antwoord op vraag 4). Dat hangt onder meer samen met de afstand tot woongebieden en individuele woningen en andere belemmeringen, zoals bijvoorbeeld is weergegeven in Bijlage 1 Inventarisatiekaart bij de structuurvisie Emmen, Windenergie. Ook voor tuinbouwgebied Klazienaveen is een afweging gemaakt in de structuurvisie. Mede als gevolg van het groot aantal direct omwonenden binnen 1100 meter is dit zoekgebied afgefallen. Tot slot is het kiezen voor een andere locatie dan de drie aangewezen locaties uit de structuurvisie procedureel ingewikkeld, doordat men een groot deel van de procedures en bijbehorend onderzoeken opnieuw zou moeten uitvoeren. Dit kost veel tijd.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 7

Alternatieve gebieden (overig)	
Titel	Alternatieve locaties - industriegebieden, tuinbouwgebieden, zon- en windenergie dichterbij afnemer plaatsen
Zienswijzenr.	31, 40
Vraag of opmerking	Enexis is op 1 maart 2023 met een oproep gekomen om zonne-energie en windenergie dichterbij de afnemer te brengen, op een industriegebied en/of bedrijventerrein. Hierin zou de gemeente Emmen een grote rol kunnen spelen om windmolens op het industriegebied en tuinbouwgebied toe te laten en de groene energie die in gemeente wordt opgewekt daadwerkelijk in de gemeente te houden.
Antwoord	Voor de gemeente is met de vaststelling van de structuurvisie Emmen, Windenergie het voorkomen of beperken van hinder en overlast leidend. Op zich zijn er geen wezenlijke belemmeringen om vanaf de locaties N34 of Zwartenbergerweg elektriciteitskabels te trekken naar industrie- of tuinbouwgebieden voor een rechtstreekse koppeling met grote afnemers. Of dit gebeurt hangt af van de markt en onderlinge contacten. De gemeente kan dit ook niet afdwingen. Verder biedt juist de inwisseling van een deel van de windopgave voor extra zon-op-dak aanvullende mogelijkheden om duurzame energie lokaal op te wekken en te verbruiken, in het bijzonder ook op en nabij bedrijventerreinen en tuinbouwgebieden. Van het toevoegen van nieuwe locaties voor windturbines is in dit stadium geen sprake, omdat de onderliggende structuurvisie het geldende beleidskader is voor de ontwikkeling van windenergie. Tot slot is het kiezen voor een andere locatie dan de drie aangewezen locaties uit de structuurvisie procedureel ingewikkeld, doordat men een groot deel van de procedures en bijbehorend onderzoeken opnieuw zou moeten uitvoeren. Dit kost veel tijd.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 8

Alternatieven voor windmolens (Algemeen)	
Titel	Maatschappelijke kosten, de rekening van het energienetwerk bij extra zon op dak
Zienswijzenr.	36
Vraag of opmerking	U stelt voor zoveel mogelijk van de windopgave door zon op dak te vervangen. Wij juichen uw (extra) inzet voor zon op dak zeer toe. Tegelijk zal dat in Drenthe/ Nederland nooit voldoende zijn om de duurzame opwek opgaven in zijn geheel te realiseren. Voor Drenthe staat er nog een resterende windopgave in de RES. Het is ons niet duidelijk waar die opgave nu landt. Bovendien bereiken ons signalen van netbeheerders dat het vervangen van de windopgaven door vooral of uitsluitend zon (op dak of land) i.v.m. de balancering van het energienetwerk de netbeheerders op grote (meer)kosten jaagt. Deze moeten vervolgens worden opgebracht door de burgers en bedrijven. Dit hoort in onze ogen een plek te krijgen in uw afwegingen. Concreet vragen wij u dit aspect uit te vragen bij uw netwerkbeheerders.
Antwoord	Waar deze restopgave windenergie landt, vormt het voorliggende vraagstuk. Met de voorgestelde ontwikkeling van een windpark op de locatie N34 zal de provincie gaan voldoen aan de taakstelling van 285,5 MW aan opgesteld vermogen grootschalige windenergie in Drenthe. Wat betreft de investeringen voor het versterken van het energienetwerk vindt op regionale schaal structureel overleg plaats met netbeheerders, onder andere via de Regionale Energie Strategie Drenthe en het provinciale programma pMIEK (provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat). De netbeheerders vragen daarbij ook aandacht voor de verhouding wind en zon. Netwerkinvesteringen zijn wat dat betreft niet alleen voor de opwekzijde maar juist ook voor de verbruikszijde van groot belang, voor onze inwoners, bedrijven en industrie. Hoewel dit punt dus relevant kan zijn voor de energietransitie heeft het geen invloed op het besluit omdat de provincie met het invullen van het zoekgebied N34 voldoet aan de doelstellingen op gebied van windenergie. Bovendien vereist dit een nationale, mogelijk zelfs internationale bestudering van het energiesysteem.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak

Vraag 9

Alternatieven voor windmolens (Algemeen)	
Titel Zienswijzenr.	De gemeente Emmen heeft alternatieven voor opwek van energie 26, 31, 40
Vraag of opmerking	De Gemeente Emmen heeft verschillende andere manieren / mogelijkheden tot het opwekken van energie. Waaronder zonne-energie op de daken van het industriegebied in Emmen.
Antwoord	De gemeente deelt deze zienswijze. Daarom spant de gemeente zich in om = de opgave voor een van de twee resterende windlocaties om te zetten naar extra zon-op-dak. Toch blijft er onvermijdelijk een restopgave voor een van deze gebieden liggen, omdat de provincie zich landelijk heeft gecommitteerd aan 285,5 MW aan opgesteld vermogen aan windenergie in Drenthe. Daarom is het nodig dat een deel van de ambitie voor duurzame opwek met windturbines ingevuld zal worden. Zie hiervoor ook het antwoord op vraag 8.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak

Vraag 10

Compensatie (Algemeen)

Titel	Aanspraak op redelijke vergoeding voor overlast gezin en bedrijf
Zienswijzenr.	30
Vraag of opmerking	Mocht het voorgenomen besluit toch definitief worden, dan maakt de vraagsteller aanspraak op een redelijke vergoeding voor de overlast die het gezin alsmede hun bedrijf ondervinden van de windmolens. Deze vergoeding zou los moeten staan van de wettelijk gestelde kosten die gelden voor het veroorzaken van overlast voor de omwonenden.
Antwoord	Naast een eventuele wettelijke vergoeding, waar u altijd een beroep op kunt doen, zet de gemeente zich in voor een bovenwettelijke vergoeding (directe compensatie) voor direct omwonenden binnen 1100 meter tot een windmolen. Daarbij is in de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen het begrip Omwonende ruim gedefinieerd: Omwonende: <i>de eigenaar of hoofdbewoner van een woning gelegen binnen een afstand van twee kilometer van een voor ontwikkeling van windenergie aangewezen gebied. Hieronder worden ook vergelijkbare belanghebbenden verstaan, zoals een recreatieondernemer.</i> Direct omwonende: <i>omwonende binnen 1100 meter van de (beoogde, dichtstbijzijnde) windmolens, gerekend vanuit de as van de dichtstbijzijnde windmolenmast tot aan gevel van de woning.</i> De uiteindelijke hoogte van zo'n jaarlijkse vergoeding zal afhangen van diverse factoren, waaronder beschikbare middelen, het aantal direct omwonenden, de daadwerkelijke afstand tot windmolens, enzovoorts. Bij Pottendijk is het inmiddels gelukt om met elkaar tot zo'n evenwichtige, uitlegbare en gedragen verdeling te komen voor wat betreft directe compensatie, onder andere op basis van onafhankelijke externe adviezen. De gemeente hoopt en verwacht dat dit ook bij het volgende windpark zal gaan lukken. Het vormt in elk geval een belangrijk uitgangspunt voor de gemeente Emmen om negatieve effecten van windenergie voor de omgeving enigszins te kunnen verzachten.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 11

Compensatie (Algemeen)

<i>Titel</i>	Ideeën voor participatie en compensatie met verzoek om proactieve rol vanuit gemeente Emmen
<i>Zienswijzenr.</i>	35
<i>Vraag of opmerking</i>	De gemeente wil faciliteren en regisseren en toezien op een eerlijke opzet hiervan. Er zijn allerlei vormen van participatie en compensatie denkbaar. In dit geval denkt de vraagsteller specifiek aan: • coöperatieve regelingen op gebiedsniveau; • kortingen op energienota; • financiering van voorzieningen in het gebied; • versnelde warmtetransitie wijk Delftlanden. De vraagsteller zou graag zien dat de gemeente Emmen hier een proactieve rol in neemt. Op welke manier is de gemeente bereid hier invulling aan te geven?
<i>Antwoord</i>	De gemeente steunt dit van harte en voegt op dit moment bij Pottendijk nu met de inrichting van het Windfonds ook de daad bij het woord. Ook de tweede windlocatie krijgt straks een windfonds waar omwonenden rondom het windpark zelf zo veel mogelijk over zullen gaan. Hoe het fonds er precies uit gaat zien is in dit stadium nog niet bekend, de gemeente waardeert alle inbreng en ideeën voor de uitwerking hiervan. De gemeente faciliteert het bewonersplatform (N34) door een onafhankelijk voorzitter en een procesbegeleider beschikbaar te stellen. Op die manier is het bij locatie Pottendijk gelukt om tot goede afspraken te komen.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 12

Compensatie (N34)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Waardedaling woning 1, 23, 25, 26, 29, 32, 33
<i>Vraag of opmerking</i>	De waarde van onze woning zal dalen. Hoe wordt dit gecompenseerd?
<i>Antwoord</i>	De structuurvisie Emmen, Windenergie gaat hier uitgebreid op in. In veel situaties zal er geen of beperkt wettelijk recht op nadeelcompensatie zijn. Mede daarom zet de gemeente met de structuurvisie en de Gedragscode Windenergie gemeente Emmen in op bovenwettelijke vergoedingen voor de omgeving, in het bijzonder voor individuele woningen op minder dan 1100 meter afstand tot een windmolen. Zie ook de beantwoording bij vraag 16.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 13

Compensatie (N34)

<i>Titel</i>	Tekortkomingen in infrastructuur Bargerkampenweg (glasvezel, elektriciteitsnet)
<i>Zienswijzenr.</i>	29, 41
<i>Vraag of opmerking</i>	Als bewoners begrijpen wij de noodzaak van de energietransitie en hebben we zelf geïnvesteerd in een aantal duurzame maatregelen. Echter, in onze straat zijn er tekortkomingen in moderne infrastructuur, zoals het ontbreken van glasvezel waarin de Bargerkampenweg ronduit een uitzondering is in vergelijking met het merendeel van Emmen - en beperkte capaciteit voor energieruglevering.
<i>Antwoord</i>	Versterking van het elektriciteitsnetwerk speelt in heel onze gemeente en Enexis maakt hier de komende jaren volop werk van, ook in overleg met de gemeente en andere betrokkenen. Dit zal onder andere leiden tot extra transformatorhuisjes (MST-stations) en meer kabels en leidingen. Voor wat betreft glasvezel nemen deze opmerking voor nu voor kennisgeving aan.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 14

Compensatie (Algemeen)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Compensatiefonds complex en bureaucratisch 29, 41
<i>Vraag of opmerking</i>	Er wordt gesproken over een compensatiefonds voor omwonenden. Echter, ervaringen elders tonen aan dat dergelijke procedures vaak complex zijn met bureaucratische drempels en twijfels over de objectiviteit van hinderbeoordelingen.
<i>Antwoord</i>	De gemeente heeft hier aandacht voor en zoekt bij de uitwerking en organisatie van het windfonds samen met de omgeving naar een passende balans, waarbij de regie over het windfonds zo veel mogelijk bij de mensen in de omgeving van het windpark kan blijven liggen. Daarbij is de gemeente voorstander van externe deskundigheid, ook met het oog op objectiviteit, eenduidigheid en uitlegbaarheid. In vraag 16 wordt nader ingegaan op de compensatie en de opzet van de regeling.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 15

Compensatie (Algemeen)

<i>Titel</i>	Meeprofiteren omwonenden bij introductie moderne technologie essentieel voor draagvlak en integratie
<i>Zienswijzenr.</i>	29, 41
<i>Vraag of opmerking</i>	Wanneer een windpark wordt geïntroduceerd met moderne technologie en infrastructuur, lijkt het ons redelijk dat omwonenden evenredig profiteren van de voordelen die dit met zich meebrengt. Dit is essentieel om de acceptatie en integratie van het windpark te bevorderen.
<i>Antwoord</i>	De gemeente Emmen ziet graag dat omwonenden vanuit een voldoende gelijkwaardige positie ten opzichte van initiatiefnemers (exploitanten, ontwikkelaars) in overleg of in onderhandeling kunnen treden over de wijze waarop een windpark gestalte krijgt. Om die reden heeft de gemeente gelijktijdig met de structuurvisie de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen vastgesteld. Deze houdt rekening met de uitkomsten van het participatieproces Windkracht 3 dat gelijktijdig met de ontwikkeling van de structuurvisie Emmen, Windenergie plaatsvond. Daarbij gaven omwonenden aan dat zowel minimaliseren van overlast, compensatie van schade, omgangsafspraken en meeprofiteren belangrijke aandachtspunten vormen. Via het Gebiedsplatform bereiden omwonenden afspraken met initiatiefnemers voor bij de uitwerking van plannen voor windenergie. Deze afspraken dienen ter besluitvorming te worden voorgelegd aan alle geïnteresseerde omwonenden in een breder gebiedsproces.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 16

Compensatie (Algemeen)

Titel	Contourlijnen 500m, 1100m en 2 kilometer
Zienswijzenr.	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22
Vraag of opmerking	Wat betekenen de contourlijnen 500m, 1100m en 2 km, en hoe zijn die ingesteld? Zijn 'omwonenden' hiermee verschillend ingedeeld of bepalen die de hinder waardes en compensaties? Zijn er in dit verband normen of afspraken betreffende compensaties? Heeft de gemeente onderzocht of er sprake is van waardedaling van onze woningen en eventuele compensaties?
Antwoord	In de structuurvisie Emmen, Windenergie is dit beschreven (zie ook het antwoord bij Vraag 10). Er wordt onderscheid gemaakt tussen woongebieden (1100 meter) en individuele woningen (500 meter). Deze afstanden zijn zo groot mogelijk gekozen om enerzijds hinder en overlast voor zo veel mogelijk inwoners te kunnen beperken en anderzijds nog voldoende zoekgebieden voor windenergie over te houden, gegeven de windenergieopgave voor Emmen. De gemeente verwacht van initiatiefnemers dat zij met omwonenden tussen 500 en 1100 meter tot individuele vergoedingsafspraken komt. Dit is bovenwettelijk. De uitwerking van afspraken daarover wordt via het Gebiedsplatform met de omgeving voorbereid. De verwachting is dat - net als eerder bij Pottendijk – externe deskundigheid wordt ingeschakeld om hierover redelijke en uitlegbare afspraken voor te bereiden. Daarnaast zouden omwonenden, nadat de vergunning onherroepelijk is geworden, recht kunnen hebben op wettelijke nadeelcompensatie bij aanzienlijke waardedalingen. Dat vereist nader (onafhankelijk) onderzoek. Omwonenden kunnen hiervoor een verzoek tot nadeelcompensatie indienen bij de gemeente. Daarbij is het van belang dat de waardedaling groter is dan de drempels die de wetgever hiervoor heeft opgesteld. Onder de Omgevingswet geldt een waardedaling van 4% als normaal maatschappelijk risico voor onroerende zaken (artikel 15.7 Ow). De gemeente zal tijdens het vergunningsproces afspraken maken met de ontwikkelaar over het verhalen van nadeelcompensatie, zodat de ontwikkelaar betaalt voor eventuele nadeelcompensatie. Dit wordt geregeld in een exploitatieovereenkomst. Tot slot kan een waardedaling van woningen tot uiting komen in een lagere WOZ-waarde. De WOZ-waarde representeert de daadwerkelijke verkoopwaarde van een woning. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voerde in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat in 2019 een onderzoek uit naar de effecten van windturbines en zonneparken op woningprijzen (Windturbines, zonneparken en woningprijzen). Dit onderzoek gaat onder andere in op het verband tussen de tiphoogte van en

afstand tot windmolens in relatie tot de gemiddelde waardedaling van woningen.

Doorwerking

De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 17

Compensatie (Algemeen)

<i>Titel</i>	Fonds voor de omgeving
<i>Zienswijzenr.</i>	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22
<i>Vraag of opmerking</i>	Er zal een fonds opgezet worden om 'omwonenden' te compenseren. Onduidelijk is hoe de verdeling zal plaatsvinden.
<i>Antwoord</i>	Het is de bedoeling dat de middelen beschikbaar komen voor het gebied zelf en dat de omwonenden rondom N34 hier zelf zo veel mogelijk over beslissen. De gemeente staat wat dat betreft op afstand. De ervaring die men rondom Pottendijk nu opdoet met de inrichting en organisatie van het Windfonds Pottendijk, zal ook gebruikt worden bij de ontwikkeling van Windfonds N34. Zie ook het antwoord op Vraag 14.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 18

Compensatie (N34)

<i>Titel</i>	Hoogte van eventuele compensatie weegt niet op tegen horizonvervuiling en geluidsoverlast
<i>Zienswijzenr.</i>	31, 40
<i>Vraag of opmerking</i>	Een eventuele compensatie vanuit een toekomstig gebiedsfonds zal nooit kunnen opwegen tegen de horizonvervuiling en de geluidsoverlast die windmolens in de omgeving van de vraagsteller gaat geven. Onder de omwonende van het windmolenpark en zonnepark Pottendijk kunnen ongeveer 186 woningen 13.400,- euro krijgen, te lezen op de site van RTV Drenthe. Een bedrag als dit staat absoluut niet in verhouding met de waarde van de woning van de vraagsteller.
<i>Antwoord</i>	Het bedrag waar in de zienswijze naar gerefereerd wordt gaat over de jaarlijkse vergoeding voor omwonenden met rechtstreeks zicht op het windpark Pottendijk. Dat is het resultaat van het gebiedsproces dat zich daar heeft afgespeeld. In het gebiedsproces windkracht 3 zijn deze (en ook andere) dilemma's naar voren gebracht. Het verslag hiervan is als bijlage bij de structuurvisie Emmen, Windenergie gevoegd. De gemeente is zich bewust van de landschappelijke impact van windturbines en hanteert daarom het criterium 'beperken van hinder' in haar keuzes zodat de hinder voor omwonenden zoveel als mogelijk beperkt wordt. Dat is een van de uitkomsten van het gebiedsproces Windkracht 3. Andere aanbevelingen zien toe op het maken van afspraken tussen windontwikkelaar en omwonenden over (boven)wettelijke compensatie. Het uitgangspunt van dergelijke afspraken is dat voor dezelfde gevallen dezelfde behandeling geldt, bijvoorbeeld in financiële zin. .
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 19

Compensatie (Algemeen)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Negatief effect slagschaduw op bedrijfsvoering van enkele bedrijven 44, 45
<i>Vraag of opmerking</i>	De windmolens (slagschaduw) hebben effect op de bedrijfsvoering van enkele bedrijven in de omgeving. De schade zal verhaald worden en er zijn twijfels bij de economische uitvoerbaarheid.
<i>Antwoord</i>	De economische uitvoerbaarheid zal worden gewaarborgd door een te sluiten anterieure overeenkomst waarbij het planschadeverhaal c.q. de nadeelcompensatie verzekerd zal worden. Hiermee is de economische uitvoerbaarheid van het plan gewaarborgd. Zie voor een uitgebreidere toelichting ook vraag 16.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 20

Financieel
(Algemeen)

Titel	Negatief effect slagschaduw op opbrengst zonnepanelen
Zienswijzenr.	32
Vraag of opmerking	De kans op slagschaduw is groot, waardoor [onze] zonnepanelen minder opbrengst hebben.
Antwoord	Slagschaduw is vooral relevant voor enkele woningen in de directe nabijheid van het windpark. Er gelden wettelijke normen die erop neerkomen dat een windmolen moet worden stilgezet als deze in een jaar boven een bepaalde wettelijke limiet zou komen. Dit heet een 'stilstandvoorziening'. Exploitanten houden daar ook rekening mee en liggen hierover ook verantwoording af. Wat betreft effecten op zonnepaneelopbrengsten geldt dat hier niet of nauwelijks sprake van blijkt te zijn, enerzijds door de beperkte tijd dat slagschaduw op een paneel zou kunnen vallen, als daar al sprake van is, en anderzijds door het beperkte afschermende effect. Ter illustratie wijzen we u op Energiepark Pottendijk waar wind- en zonen-energie op dezelfde locatie wordt opgewekt.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 21

Financieel
(Algemeen)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Weinig opbrengsten in verhouding tot overlast en schade voor omwonenden 26, 32
<i>Vraag of opmerking</i>	Het plaatsen van deze windmolens levert in verhouding weinig op en staat in contrast met de overlast/schade voor ons als bewoners.
<i>Antwoord</i>	De gemeente Emmen is geen voorstander van windenergie en zet zich liever in op andere vormen van duurzame energie. Desalniettemin wil de gemeente het liefst wel zelf de regie voeren om hinder en overlast alsnog zo veel mogelijk te kunnen beperken, ook wat betreft de door de aan Emmen nog toebedeelde provinciale restopgave voor wind op land binnen de provincie Drenthe. Voor de afweging tussen locaties is een analyse uitgevoerd waarbij beperking van hinder als belangrijkste criterium is genomen. Daaruit blijkt dat de locatie N34 beter scoort op dit punt dan de locatie Zwartenbergerweg.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 22

Financieel
(N34)

Titel Zienswijzenr.	Rendement en subsidie in relatie tot niet gunstige ligging N34 27, 31, 32, 40
Vraag of opmerking	Van horen zeggen hebben we vernomen dat de ligging bij de N34 helemaal niet gunstig is, maar dat het voor de bouwer wel rendabel zou zijn omdat zij hier subsidie voor krijgen. Graag zouden we een recente berekening zien van het geschatte netto rendement van een windmolen als hij zou worden geplaatst bij de N34 en die van de andere locaties in Emmen, dit zonder de toevoeging van de subsidies. Mocht er geen rendabel netto rendement zijn, zou het wel erg treurig zijn om ons belastinggeld te gebruiken voor dit project waar zoveel weerstand tegen is. Uit stukken op het internet blijkt dat de te bouwen windmolens niet rendabel zijn, zie financiële analyse windenergie in Noordoost Twente. Indien de windmolens in onze omgeving niet rendabel blijken te zijn en alleen kunnen draaien op subsidie, is dit pure verkwisting van belastinggeld en een gigantische onnodige aanslag op het milieu. Er moet eerst gekeken worden naar het netto rendement van de te plaatsen windmolens in het betreffende gebied langs de N34, op dit moment is daar geen duidelijkheid over.
Antwoord	Bij de structuurvisie Emmen, Windenergie is ook een PlanMER opgesteld. Deze gaat ook in op de verwachte energieopbrengsten per locatie. Wat betreft rendabiliteit blijkt dat mede door de recente energiecrisis en daardoor structureel vaak hogere prijzen voor energie er een goede businesscase voor grootschalige windenergie in Emmen is, ook onder de voorwaarden als opgenomen in de structuurvisie Emmen, Windenergie. Wat betreft de hoogte van subsidies geldt dat deze alleen worden uitgekeerd als de gemiddelde marktprijzen in een jaar onder een bepaalde drempelwaarde komen. Door de afbouw van subsidies is die drempel bovendien steeds hoger komen te liggen. De subsidies functioneren op dit moment met name als (extra) garanties voor geldschietters als banken in het geval van verslechterende marktcondities.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 23

Financieel
(Algemeen)

<i>Titel</i>	Energieopbrengsten binnen de gemeente Emmen zelf verbruiken
<i>Zienswijzenr.</i>	27, 31, 40
<i>Vraag of opmerking</i>	Mochten de windmolens geplaatst worden verzoeken wij de gemeente om de opgebrachte energie binnen de gemeente te verbruiken. Van horen zeggen hebben we vernomen dat dit niet de bedoeling is. Wat levert het ons op als de energie naar een bedrijf gaat buiten de gemeentegrenzen? Waarom zouden wij Emmenaren wel de lasten hebben maar niet de lusten? De energie die opgewekt wordt in Pottendijk gaat niet naar de omwonende of naar bedrijven in de gemeente Emmen en blijft evenmin in de provincie. De opgewekte energie gaat naar Nobian. Dit bedrijf heeft locaties in Groningen, Utrecht, Overijssel, Zuid-Holland en het buitenland.
<i>Antwoord</i>	De gemeente heeft op dit punt geen bevoegdheden om dit af te dwingen. Het is aan de netbeheerders om te zorgen voor een balans op het energienetwerk. In dat opzicht biedt zon-op-dak meer mogelijkheden, omdat de dakeigenaar hier zelf invloed op heeft.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 24

Financieel
(Algemeen)

<i>Titel</i>	Onderzoek naar interesse voor financiële participatie
<i>Zienswijzenr.</i>	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22
<i>Vraag of opmerking</i>	Op welke wijze heeft de gemeente recent onderzocht of er belangstelling is voor financiële participatie door de gemeente, bedrijven en/of omwonenden, zodat de opbrengsten ook binnen de gemeente blijven. Er is vast ook voldoende belangstelling vanuit de bedrijven, MKB, tuinbouw en industrie.
<i>Antwoord</i>	Dit heeft de aandacht van omwonenden in Gebiedsplatform N34 en hierover vinden ook gesprekken plaats met de initiatiefnemers. De gemeente kan financiële participatie echter niet afdwingen. In Nederland heeft een grondeigenaar veel mogelijkheden om een aan zijn gronden toebedeelde ontwikkelingsopgave – in dit geval windenergie - zelf te ontwikkelen. De grondeigenaren hebben hierover weer afspraken gemaakt met initiatiefnemers. Zie hiervoor ook het antwoord op vraag 11.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 25

Geluidsoverlast (N34)

Titel Zienswijzenr.	Geluidsmetingen 27
Vraag of opmerking	Wij zijn erg bang dat we last zullen hebben van het geluid. Wij zijn in deze straat komen wonen voor de rust en de ruimte. [We lezen:] <i>"Om geluidshinder te voorkomen mag een windmolen niet te dicht bij huizen staan. Een windmolen mag gemiddeld niet meer dan 47 decibel geluid maken. 's Nachts mag dit niet meer dan gemiddeld 41 decibel zijn. Hiervoor worden metingen op gevels van woningen in de buurt verricht."</i> Bij welke huizen in onze straat zullen jullie metingen verrichten? Graag ontvangen wij hier ook de resultaten van. Wat zal er gemeten worden? Alleen één of meerdere windmolen(s), en is dit samen met het geluid van het verkeer van de N34? Graag zouden we de geschatte (en mogelijk later de ware) waarde weten van de cumulatie van het geluid van alle windmolens samen. Zodat we een waarde krijgen van de totale geluidsbelasting.
Antwoord	Wat betreft geluid vindt in de eerste plaats nader onderzoek plaats in het licht van de ProjectMER. Daarbij krijgt ook cumulatie met geluid van bijvoorbeeld de N34 aandacht. Daarnaast worden er in de vergunning zonder meer afspraken en grenzen vastgelegd wat betreft de maximaal toegestane geluidsbelasting. De Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD) houdt hier na realisatie van het windpark toezicht op en kan in dat verband bijvoorbeeld naar aanleiding van klachten zelf ook metingen verrichten. Verder controleert de RUD de exploitatie van het windpark en gegevens die ook wat betreft geluidsproductie door de exploitant bijgehouden moeten worden om aan te kunnen blijven tonen dat men zich aan de vergunning houdt. Naast de opgenomen punten in het formele vergunningentraject sorteert de gemeente Emmen voor op de nieuwe normen vanuit Rijksoverheid. Er wordt bijvoorbeeld al zoveel mogelijk afstand gehouden van woongebieden en individuele woningen. Op die manier wordt het mogelijke kleine risico op een overschrijding van de wettelijke toegestane geluidsbelasting nog verder beperkt.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 26

Geluidsoverlast (Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Minimaal 10x masthoogte aanhouden met oog op laagfrequent geluid 30
Vraag of opmerking	Er is door Peter de Lange, advocaat, samen met het Democratisch Energie Initiatief in januari 2023 een rapport uitgebracht waarin onderzoek is gedaan naar de gezondheidseffecten op de mens van het geluid van windmolens. Hierin is ook rekening gehouden met de onhoorbare lage frequenties. Audioloog Jan de Laat, die aan dat rapport meewerkte, stelt op basis van uitvoerige bestudering van de wetenschappelijke literatuur, dat de dichtstbijzijnde woningen op minstens tien keer de masthoogte afstand van windmolens moeten staan. Masthoogtes van 150 meter zijn tegenwoordig al heel gebruikelijk, dan praat je dus over 1500 meter afstand, terwijl het op dit moment voorkomt dat woningen op nog geen 300 meter van een molen staan. Ook in het geval van de vraagsteller zullen de windmolens een hoogte van maximaal 150 meter hebben en staan de windmolens binnen een straal van 500 meter van een enkele woning en binnen een straal van 1100 meter van een woongebied.
Antwoord	Nederland kent vooralsnog geen regels voor de minimale afstand tussen een windmolen en een woning. Reden daarvoor is dat afstand houden niet een doel op zich is. Het doel is het voorkomen/beperken van hinder, door het geluidsniveau op de gevel onder een bepaalde waarde te houden. Er worden wel nieuwe landelijke milieunormen voor windenergie ontwikkeld. Naast nieuwe regels voor geluid, veiligheid en slagschaduw gaat het nu ook om afstanden tot grote en kleine windmolens. De regels die nu in ontwikkeling zijn gaan uit van een afstand van ten minste 2x de tiphoogte tot windturbinegevoelige objecten (= woonfunctie, zorgfunctie met bedden, onderwijsfunctie, kinderopvangfunctie met bedden). Uitzonderingen daarop zijn goed gemotiveerd mogelijk, maar alleen voor zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen. De nieuwe afstandsnorm zal niet gelden voor windmolens die voor inwerkingtreding van de nieuwe normen al waren toegestaan. Meer informatie over de nieuwe landelijke normen treft u aan op de overheidssite www.helpdeskwindopland.nl. De gemeente Emmen houdt op basis van de structuurvisie Emmen, Windenergie een minimale afstand van 500 meter tot individuele woningen en 1100 meter tot woongebieden aan. In combinatie met een maximale tiphoogte van 150 meter blijft deze afstand beduidend groter dan de in voorbereiding zijnde nieuwe landelijke minimale afstand.

Een minimale afstandsnorm geeft zelf geen garantie op geen of minder geluid. Naast de afstand blijft ook de geluidsbelasting op de gevel van een woning relevant. Het nog uit te voeren geluidsonderzoek voor de ProjectMER richt zich hierop. Door een combinatie van een minimale afstand , een maximale gevelbelasting en aandacht voor zo min mogelijk woningen binnen 1100 meter verwacht de gemeente Emmen eventuele gezondheidseffecten voor zoveel mogelijk omwonenden te kunnen beperken. Dit komt overeen met de uitkomsten van het gebiedsproces Windkracht 3 en de structuurvisie Emmen, Windenergie. Tot slot wijst de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen op het belang van een nulmeting en monitoring, in elk geval voor wat betreft geluidsoverlast (onder punt 6. Minimaliseren overlast).

Doorwerking

De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 27

Geluidsoverlast (N34)

<i>Titel</i>	Toenemende geluidsoverlast
<i>Zienswijzenr.</i>	1, 26, 33, 38
<i>Vraag of opmerking</i>	De overlast zal door de windmolens toenemen qua geluid (bromtoon)
<i>Antwoord</i>	Op basis van de structuurvisie Emmen, Windenergie hanteert de gemeente Emmen een minimale afstand van 1100 meter tot woongebieden. Dat is een aanmerkelijk grotere afstand dan wettelijke normen voorschrijven. Bij individuele woningen is de minimale afstand 500 meter. Desondanks zal dit hinder en overlast voor de omgeving inderdaad niet geheel weg kunnen nemen. Dit geldt zowel voor de locaties N34 als Zwartenbergerweg. Zie ook het antwoord bij Vraag 26 en vraag 29.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 28

Gezondheid
(N34)

Titel Zienswijzenr.	Bedreigde diersoorten, bedreigde gezondheid. 23
Vraag of opmerking	Mensen met ziekte van Menière lopen mogelijk extra risico. Bedreigde diersoorten zijn een reden om molens niet te plaatsen. De vraagsteller voelt deze plaatsing ook als bedreigend voor zijn of haar gezondheid.
Antwoord	Windmolens kunnen voor hinder en overlast zorgen, waarbij de een hiervoor gevoeliger zal zijn dan de ander. Daarbij ligt er een belangrijke relatie met de afstand van een woning tot een windmolen. Voor de gemeente weegt het voorkomen / beperken van hinder en overlast voor de mensen in de omgeving zwaar mee en dit vormt ook de belangrijkste grondslag onder de structuurvisie en het voornemen om een deel van de windenergieopgave in te wisselen voor zon-op-dak. Tot slot wijst de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen op het belang van een nulmeting en monitoring, in elk geval voor wat betreft geluidsoverlast (onder punt 6. Minimaliseren overlast). Zie voor een nadere toelichting ook vraag 26 en vraag 29.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 29

Gezondheid (Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Gezondheidseffecten, lopend onderzoek RIVM 28
Vraag of opmerking	Vanuit het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu zijn gezondheidseffecten van windturbinegeluid onderzocht en nog altijd in onderzoek. Deze liggen er niet om. In het plan wordt onvoldoende rekening gehouden met de gegevens die hierover tot nu toe bekend zijn. De zorg voor morgen begint vandaag. Met andere woorden: het milieubeschermingsniveau is onvoldoende in acht genomen en het plan is in onvoldoende mate voorzien van een actuele, deugdelijke en op zichzelf staande en op de lokale situatie toegesneden motivering.
Antwoord	De structuurvisie Emmen, Windenergie en de bijbehorende PlanMER geven op gebiedsniveau nog altijd een voldoende inzicht wat betreft hinder en aantal gehinderden. De gemeente Emmen eist verder dat bij de uitwerking van plannen voor een windpark een ProjectMER wordt opgesteld. Dit maakt het onder andere mogelijk om rekening te houden met de laatste wetenschappelijke inzichten en wettelijke en maatschappelijke ontwikkelingen in het licht van milieueffecten en onderzoek daarnaar. De Commissie voor de m.e.r. zal in dat verband ook de kwaliteit en consistentie van het uitgevoerde onderzoek, motivering en de getrokken conclusies kritisch toetsen. Het RIVM doet inderdaad onderzoek naar gezondheidseffecten van windmolens, mede ingegeven door een pleidooi vanuit GGD's Drenthe en Groningen die in met steun vanuit onder andere de gemeente Emmen deden. (Via de site van de RIVM is meer informatie hierover beschikbaar, zie https://www.rivm.nl/publicaties/verkenning-van-opties-voor-gezondheidsonderzoek-rond-windturbines.) Het Rivm rapporteert over de meest recente wetenschappelijke inzichten op gebied van gezondheid en windturbines. Deze onderzoeksbevindingen werken ook door op nieuwe landelijke normeringen voor windenergie die op dit moment in voorbereiding zijn en als zodanig ook getoetst worden door de Commissie voor de m.e.r. Het blijkt dat de afstandsnormen die de gemeente Emmen hanteert (minimaal 500 meter) in de praktijk nog altijd strenger (ruimer) uitvallen dan de nieuwe landelijke norm (minimaal 2x de tiphoogte). De gemeente Emmen blijft via de structuurvisie Emmen, Windenergie aan deze eigen, strengere normen vasthouden. De structuurvisie Emmen, Windenergie beperkt daarmee de hinder voor omwonenden meer dan op basis van aankomende landelijke normen kan worden verwacht.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

|

Vraag 30

Gezondheid
(N34)

Titel	Noodzaak van gedegen onderzoek naar gezondheidseffecten van windenergie voor paarden en koeien. Twee windmolens direct naast Noordbargerbos maakt paardrijden daar onmogelijk door overspannen paarden.
Zienswijzenr.	30
Vraag of opmerking	De windmolens komen te dicht te staan bij bedrijven met levende have. De gekozen locatie is niet acceptabel. Als gevraagd wordt naar de gevolgen van windmolens voor paarden en koeien wordt daarop gezegd dat er op meer plekken koeien en paarden onder windmolens grazen dus er geen gevaar voor de gezondheid van de beesten is. Echter, van het plaatsen van windmolens in zee werd ook gezegd dat het geen kwaad kon voor de dieren in zee, maar ondertussen spoelen er op de meest vreemde plekken dieren aan en is wel duidelijk geworden dat deze dieren door de trillingen in het water compleet de weg kwijt zijn geraakt. Derhalve is het noodzakelijk gedegen onderzoek te doen naar de gevolgen van de windmolens voor de gezondheid van paarden en koeien. Twee van de vijf windmolens N34 komen aan de rand van het bos te staan (Noordbargerbos). Het rijden met paarden door de bossen zou door de komst van windmolens onmogelijk gemaakt kunnen worden. Paarden kunnen overspannen raken, ook omdat zij geluid 10x zo sterk als mensen waarnemen. Dit kan belangrijke negatieve financiële gevolgen hebben voor de inkomsten van het bedrijf van de vraagsteller. Windmolens zouden moeten worden geplaatst in een gebied waar er meer ruimte om de windmolens heen is.
Antwoord	Wat betreft de effecten van wind-op-land op de natuur en de dieren die daarin leven zal onderzoek uitgevoerd moeten gaan worden in het licht van de ProjectMER en de natuurtoets. Daarbij worden de laatste wetenschappelijke inzichten betrokken. Wat betreft landbouwhuisdieren als koeien en paarden geldt deze onderzoeksplicht niet. De meeste windparken en losse windmolens staan in het buitengebied, soms zelfs op het erf van agrarische bedrijven. We vinden geen aanknopingspunten, bijvoorbeeld onderzoeksresultaten op internet, om aan te nemen dat windmolens wat dat betreft landbouwhuisdieren voor problemen zorgen, ook niet voor paarden. Verder hanteren we als uitgangspunt dat het voorkomen van hinder en overlast voor omwonenden zwaarder weegt dan dat van landschap, natuur en in dat verband dan ook landbouwhuisdieren. Wat betreft de effecten op paarden als zij langs windmolens lopen zijn ons geen onderzoeken bekend die wijzen op een noemenswaardig negatief effect. In dat verband kunnen we wijzen op informatie op de Duitse websites van de Wissenschaftliche Dienste van de Duitse Bundestag (<i>Sachstand. Zu ökologischen Auswirkungen von Windkraftanlagen. WD 8 - 3000 - 139/18.</i> https://www.bundestag.de/resource/blob/627700/d2062d540c0e87120ce20046681c8622/WD-8-139-18-pdf-data.pdf) en de studie <i>Gutachten</i>

Windenergieanlagen und Pferde (Anja Seddig, Fakultät für Biologie Universität Bielefeld, 17-11-2004 waar ook de wetenschappelijke dienst van de Duitse Bundestag naar verwijst (http://www.bi-gersfeld.de/downloads/jan15-windenergie_wea_wka_pferd_17-11-2004.pdf). Wat betreft belangrijke negatieve effecten voor de inkomsten van uw bedrijf, zie ons antwoord bij vraag #10#.

Doorwerking

De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 31

Gezondheid (Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Schadeverhaal bij negatieve gezondheidseffecten 38
Vraag of opmerking	Indien de windmolens wel geplaatst zullen worden en blijkt dat er daardoor nadelige consequenties zijn voor de gezondheid van de vraagsteller, dan zal de vraagsteller de gemeente Emmen als opdrachtgever hiervoor aansprakelijk stellen.
Antwoord	Wij begrijpen uw standpunt en we onderkennen dat windenergie een negatief op de gezondheid kan hebben van omwonenden die op korte afstand tot de windmolens wonen. Via de structuurvisie Emmen, Windenergie en de gemeentelijke gedragscode Windenergie spannen we ons in om gegeven de aan Emmen toebedeelde windenergie-opgave de hinder en overlast voor omwonenden alsnog zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken. Zie voor een nadere toelichting van nadeelcompensatie ook het antwoord op vraag 16 en vraag 29.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 32

Gezondheid
(N34)

Titel	Gezondheidseffecten, windmolensyndroom
Zienswijzenr.	2, 23
Vraag of opmerking	Zoals recent bevestigd in een LUMC wetenschappelijk onderzoek, kampen mensen die in de buurt wonen van windturbines vaak met slaapproblemen. Daarnaast blijkt dat mensen met reeds bestaande hartklachten een grotere kans hebben op een beroerte en/of een hartinfarct. Het kan leiden tot het windmolensyndroom.
Antwoord	De gemeente onderkent dat de komst van windmolens mogelijk negatieve effecten kan hebben op mensen die op korte afstand van windmolens wonen. Om die reden staat het voorkomen van hinder en overlast centraal. Naast de criteria die de gemeente daarvoor via de structuurvisie hanteert, zet de gemeente zich daar nu ook voor in, door middel van een alternatieve invulling met zon-op-dak voor een wezenlijk deel van de oorspronkelijke provinciale windopgave. Zie voor een uitgebreidere toelichting op het aspect gezondheid ook het antwoord op vraag 26 en vraag 29.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 33

Hinder
(N34)

Titel Westenesch, Paradijsvogels
Zienswijzenr. 23

Vraag of opmerking Westenesch wordt ook al opgezaaid met de komst van de paradijsvogels. Met de plaatsing van de windmolens wordt Westenesch dubbel belast.

Antwoord Het is gebruikelijk dat in dorpen of wijken meerdere ontwikkelingen tegelijk plaatsvinden. Het komt daarbij helaas ook voor dat het meerdere ontwikkelingen betreft waar omwonenden hinder van zouden kunnen ondervinden. Voor beide ontwikkelingen is of wordt een zorgvuldige integrale belangenafweging gemaakt.

Doorwerking De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 34

Hinder
(N34)

Titel Zienswijzenr.	Overlast aanvoer materialen over Blikveldweg 23
Vraag of opmerking	Mocht toch besloten worden hier windmolens te plaatsen en de aanvoer van materiaal over de Blikveldweg gebeurt, dan geeft dit onaanvaardbaar veel overlast.
Antwoord	Bij de uitwerking van plannen voor de bouw, exploitatie en sloop van het windpark dient hier rekening mee gehouden te worden. Dit krijgt in de voorbereiding aandacht. Het gaat niet alleen om omwonenden, maar ook om het functioneren van bedrijven, de staat van de weg voor en na de bouw van het windpark, enzovoorts. De gemeente verwacht dat dit onderdeel in de gesprekken tussen het omwonenden, de exploitant en de gemeente een plek krijgt en de gemeente zal zich hier ook actief mee bemoeien en het belang van omwonenden en bedrijven nadrukkelijk mee laten wegen.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 35

Hinder
(Algemeen)

Titel	Ontzorgen van omwonenden
Zienswijzenr.	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22
Vraag of opmerking	De gemeente heeft als belangrijkste voornemen om de hinder door windmolens voor omwonenden zoveel mogelijk te beperken. Wat heeft B&W gedaan, naast de Structuurvisie Emmen, Windenergie uit 2016, aan het 'ontzorgen' van de omwonenden?
Antwoord	De gemeente heeft gelijktijdig met de structuurvisie de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen vastgesteld. Op basis daarvan is het Gebiedsplatform N34 opgericht om initiatiefnemers en een groep omwonenden met elkaar in contact te brengen onder leiding van een onafhankelijk voorzitter. Afspraken die de omwonenden voorbereiden, ook ten aanzien van vermindering hinder en overlast, kunnen zij vervolgens via een breder gebiedsproces voorleggen aan alle omwonenden. De raad heeft middelen beschikbaar gesteld aan omwonenden in het gebiedsplatform om zich door deskundigen bij te kunnen laten staan. Verder heeft de raad in 2016 het Windfonds N34 ingesteld. Na de bouw van een windpark wordt dit windfonds actief.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 36

Individuele woningen (N34)

Titel Zienswijzenr.	Overleg met direct omwonenden bij onverhoopte plaatsing 23
Vraag of opmerking	Mocht de plaatsing onverhoopt doorgaan, verwacht de vraagsteller dat de bewoners binnen de 1100 meter (zeven woningen) opgeroepen worden voor overleg.
Antwoord	Dit kunnen wij u toezeggen. De Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen besteedt hier ook aandacht aan.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Vraag 37

Landschap
(N34)

<i>Titel</i>	Uitzicht vanuit Noordbarge
<i>Zienswijzenr.</i>	26
<i>Vraag of opmerking</i>	Aangezicht is een bezwaar. Nu zien we het bosrijke gebied, maar met de bouw van deze grote windmolens zouden deze ver boven het bos uit te zien zijn vanuit Noordbarge.
<i>Antwoord</i>	Een windpark gaat inderdaad gepaard met gevolgen voor het uitzicht. In welke mate, dat verschilt per locatie. De begrenzing van de tiphoogte op 150 meter heeft wat dit betreft enig nut. Verder zijn er 3D-visualisaties gemaakt in het licht van de structuurvisie waar u naar zou kunnen kijken. Bij de uitwerking van het windpark N34 en de ProjectMER zal de initiatiefnemer met 3D-beelden komen op basis van de daadwerkelijk voorgestelde posities van windturbines.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 38

Landschap
(Algemeen)

Titel **Ashoogte tot 100 meter leidt tot meer windmolens**
Zienswijzenr. 46

Vraag of opmerking De vraagsteller geeft mee dat de keuze voor windturbines met een ashoogte van 100 meter leidt tot meer windturbines om de doelstellingen van Gemeente Emmen te behalen.

Antwoord Er is voor de vergelijking tussen beide overgebleven windlocaties gebruik gemaakt van de uitgangspunten uit de structuurvisie 2016 voor windmolens.. Wij zien geen andere aanleiding om af te wijken van de uitgangspunten zoals opgesteld in de Structuurvisie Emmen, Windenergie . Er is bij de totstandkoming van de structuurvisie Emmen, Windenergie op basis van de uitkomsten van het gebiedsproces 'Windkracht 3', waarbij uitvoerig gebruik is gemaakt van 3D-visualisaties met meer of minder windmolens in combinatie met hogere of lagere windmolens, bewust gekozen voor een maximale as- en tiphoogte van windmolens. .

Doorwerking De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 39

Landschap
(N34)

<i>Titel</i>	Aantasting uitzicht vanuit achtertuin
<i>Zienswijzenr.</i>	1, 33
<i>Vraag of opmerking</i>	Het uitzicht op de enorme wieken is niet om aan te zien qua uitzicht vanuit onze achtertuin, over het Noordbargerbos heen.
<i>Antwoord</i>	Windmolens zijn inderdaad vaak vanaf grote afstand zichtbaar. Voor Noordbarge en Delftlanden zal het Noordbargerbos de windmolens deels afschermen, dit verschilt van plek tot plek. De hoogtebeperking van 150 meter als opgenomen in de structuurvisie draagt ook aan bij aan een afschermende werking. De hoogtebeperking voorkomt lichthinder in de donkere uren. Desalniettemin zal het windpark overdag vanaf diverse plekken goed zichtbaar zijn.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 40

Landschap (N34)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Beschermd dorpsgezicht Westenesch 23, 25, 31, 40
<i>Vraag of opmerking</i>	Westenesch heeft nu de status van beschermd dorpsgezicht. Niets in het dorp mag veranderd worden zonder overleg met de gemeente. Dit om het fraaie dorpsgezicht te behouden. Het fraaie dorpsgezicht dreigt nu verpest te worden door het plaatsen van windmolens zo dicht bij het dorp.
<i>Antwoord</i>	Dit aspect is in de structuurvisie meegewogen als onderdeel van het criterium landschap. Voor de gemeente is het voorkomen van hinder en overlast leidend. Vanuit die afweging is bij de vaststelling van de structuurvisie Emmen, Windenergie uiteindelijk naast Pottendijk en Zwartenbergerweg voor de locatie N34 gekozen. Tot slot is relevant dat de gemeente Emmen hecht aan tijdelijkheid van de windmolens. In dat opzicht is geen sprake van een onomkeerbare aantasting van het landschap. Zie ook het antwoord op Vraag 42.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 41

Landschap (N34)

<i>Titel</i>	Geopark Hondsrug
<i>Zienswijzenr.</i>	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 31
<i>Vraag of opmerking</i>	Er staan aan de N34 (Hunebed Highway), tussen Emmen en Haren nog geen hoge windenergie-molens, maar wel zijn er natuurgebieden. Laten we dat zo houden. Er is een onderzoek gaande door de provincie: "Toekomstige Landschapsvisie van de Hondsrug", inclusief Zuidoost-Drenthe waarin de oorspronkelijke structuren zoveel mogelijk dienen te worden hersteld in het enige UNESCO Global Geopark in Nederland. Hoe worden de landschappelijke waarden langs de N34 gewaarborgd en niet voor altijd bedorven?
<i>Antwoord</i>	De structuurvisie Emmen, Windenergie gaat ook in op landschappelijke waarden, net als in de bijbehorende PlanMER. Verder zal dit ook in de project-MER voor de locatie N34 aandacht krijgen. De gemeente Emmen streeft om meerdere redenen en als verwoord in de structuurvisie nadrukkelijk naar een tijdelijk windpark, voor de duur van 16 tot 20 jaar. Voor zover een windpark aan de N34 een negatieve landschappelijke doorwerking heeft op onder andere UNESCO Global Geopark De Hondsrug, zal dit tijdelijk en omkeerbaar te zijn. Uit de aanwezigheid van het Geopark vloeien, voor zover ons bekend, geen verplichtingen of beperkingen voort met betrekking tot windenergie. In de ProjectMER kan de landschappelijke doorwerking nadere aandacht krijgen.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak. De zienswijze heeft verder betrekking op de uitwerking van de te selecteren locatie en zal hierbij betrokken worden.

Vraag 42

Landschap
(N34)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Windmolens doen afbreuk aan het waardevolle en beschermde dorpsgezicht. 44, 45
<i>Vraag of opmerking</i>	Windmolens doen afbreuk aan het waardevolle en beschermde dorpsgezicht.
<i>Antwoord</i>	Het beperken van hinder voor omwonenden is het belangrijkste uitgangspunt bij de voorliggende locatiekeuze. Hierom heeft de gemeente op basis van de vigerende structuurvisie en de hierin gehanteerde uitgangspunten een vergelijking gemaakt tussen de locaties. Hinder was, en is, het belangrijkste uitgangspunt om locaties aan te toetsen. Het criterium 'afstand tot een beschermd dorpsgezicht' is niet opgenomen in de structuurvisie uit 2016, derhalve kan hier ook niet aan getoetst worden. Wellicht ten overvloede benoemen wij in dit kader dat de vergunning voor een windpark tijdelijk zal worden verleend, in beginsel voor een periode van 16 jaar. Voor zover windenergie afbreuk doet aan het beschermde dorpsgezicht dan is dat daarmee ook van tijdelijke aard. Zie ook het antwoord op Vraag 40.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 43

Landschap
(N34)

<i>Titel</i>	Maximale hoogte windmolens 149 meter doet afbreuk aan nabije karakteristieke dorpen
<i>Zienswijzenr.</i>	44, 45
<i>Vraag of opmerking</i>	De maximale hoogte van de windmolens (149 meter) doet afbreuk aan de karakteristieke dorpen in de nabijheid
<i>Antwoord</i>	Om een goede vergelijking te maken tussen locaties en tegelijk de doelstelling aan opwek te behalen is gekozen om uitgangspunten uit de structuurvisie 2016 te gebruiken. Hierin staat het ontwikkelkader waarbinnen windturbines ontwikkeld kunnen worden in de al aangewezen zoekgebieden. Uit deze vergelijking, en op basis van windturbines met een maximale tiphoogte van 149 meter zijn er minder gehinderden op de locatie N34. Wellicht ten overvloede benoemen wij ook in dit kader dat de vergunning voor een windpark altijd tijdelijk zal worden verleend, voor een periode van in beginsel 16 jaar, en dat een eventueel gevoel van afbreuk aan karakteristieke dorpen tijdelijk zal zijn. Zie ook het antwoord op vraag 40 en 42.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 44

Landschap
(Algemeen)

<i>Titel</i>	Landschap en cultuurhistorie ten onrechte niet opgenomen als wegingscriteria bij voorkeurslocatie
<i>Zienswijzenr.</i>	44, 45
<i>Vraag of opmerking</i>	Landschap en cultuurhistorie is ten onrechte niet opgenomen als wegingscriteria bij het kiezen van een voorkeurslocatie
<i>Antwoord</i>	Het beperken van hinder voor omwonenden is het belangrijkste uitgangspunt bij de voorliggende locatiekeuze. Hierom heeft de gemeente op basis van de vigerende structuurvisie en de hierin gehanteerde uitgangspunten een vergelijking gemaakt tussen de locaties. Hinder was, en is het belangrijkste uitgangspunt om locaties aan te toetsen. Het criterium 'afstand tot een beschermd dorpsgezicht' is niet opgenomen in de structuurvisie uit 2016, derhalve kan hier ook niet aan getoetst worden. Zie ook het antwoord op Vraag 40 en 42.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 45

Lichthinder (N34)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Garanties voor geen lichthinder 27
<i>Vraag of opmerking</i>	Mochten de windmolens hier worden geplaatst, zouden we graag een garantie krijgen dat er geen lichtjes zullen worden geplaatst. En dat de hoogte dus ook niet hoger gaat worden dan 100m masthoogte.
<i>Antwoord</i>	Mede om lichthinder te voorkomen is gekozen voor een begrenzing van de tiphoogte tot 150 meter. Vanaf 150 meter zijn onder de huidige wetgeving lichtmarkeringen verplicht. Ook andere afweging spelen een rol bij de hoogtebeperking, als beschreven in het antwoord op Vraag 38.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 46

Lichthinder (Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Minder lichthinder door nieuwe technologie 46
Vraag of opmerking	De vraagsteller geeft aan dat nieuwe technieken de naderingsdetectieverlichting minder hinderlijk maken.
Antwoord	Het kan zijn dat nieuwe technieken de lichthinder kan verminderen, maar dit sluit lichthinder nog altijd niet uit. Bovendien is het criterium van een maximale tiphoogte van 150 meter niet alleen gekoppeld aan het voorkomen van lichthinder, ook andere afwegingen spelen mee. Zie daarvoor ook de structuurvisie Emmen, Windenergie. Zie ook het antwoord op Vraag 38.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 47

Milieu-effecten (Algemeen)

Titel	Windmolens zijn niet altijd milieuvriendelijk
Zienswijzenr.	2
Vraag of opmerking	Windmolens zijn niet altijd milieuvriendelijk, als gevolg van de effecten van plaatsing en recycling. Verder blijkt uit recent onderzoek van het RIVM dat de coatings van windmolens mogelijk schadelijk zijn voor het milieu.
Antwoord	Op dit punt blijven zich nieuwe ontwikkelingen voordoen, waaronder een meer circulaire productie en verwerking van windmolens en windmolenonderdelen en wat betreft wet- en regelgeving. Over het algemeen wordt de toepassing van de best beschikbare technieken nagestreefd. Wat betreft de gemeente Emmen weegt het voorkomen of verminderen van hinder en overlast daarbij zwaar mee, maar ook andere aspecten als recycling en toegepaste coatings kunnen bijvoorbeeld in het licht van de ProjectMER meegewogen worden bij de verdere uitwerking van een windparkontwerp.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak. De zienswijze heeft verder betrekking op de uitwerking van de te selecteren locatie en zal hierbij betrokken worden.

Vraag 48

Milieu-effecten (Algemeen)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Onafhankelijke nieuwe MER 21
<i>Vraag of opmerking</i>	De MER is uitgevoerd door bedrijven, die nauwe banden onderhouden met de initiatiefnemers. Er zal een nieuw onderzoek ingesteld moeten worden door bedrijven, die geen binding hebben met de bouwers.
<i>Antwoord</i>	De gemeente streeft naar maximale transparantie en objectiviteit. De onderzoeken die voor het project gedaan worden, worden in beginsel verricht door onafhankelijke en kundige onderzoeksbureaus die daar ook voor instaan. De gemeente kijkt kritisch mee en toetst deze resultaten ook, onder andere samenwerking met de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe. Mocht er een verschil van inzicht zijn, dan kan eventueel een second opinion worden gevraagd. De onderzoeken als besloten in de ProjectMER worden verder onafhankelijk getoetst door de Commissie voor de m.e.r.. Tot slot bestaat altijd de mogelijkheid om in beroep en hoger beroep te gaan bij een rechter na vaststelling van de omgevingsvergunning. Op deze wijze wordt niet alleen de objectiviteit maar ook de kwaliteit van het onderzoek voldoende gewaarborgd.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 49

Milieu-effecten (Algemeen)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Problematische productie en recycling van windmolens 38
<i>Vraag of opmerking</i>	De vraagsteller is zeer kritisch over deze zogenaamde groene Energie. Denk daarbij aan productie en vernietiging na x jaar wanneer ze te oud zijn of om welke redenen dan ook.
<i>Antwoord</i>	Wij verwijzen naar het antwoord onder vraag 47. We nemen uw opmerking voor kennisgeving aan.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 50

Milieu-effecten (Algemeen)

<i>Titel</i>	Concrete informatie over praktische doorwerking voor direct betrokkenen ontbreekt
<i>Zienswijzenr.</i>	41
<i>Vraag of opmerking</i>	Hoewel het plan van aanpak inzicht biedt in het aantal huishoudens dat mogelijk overlast zal ervaren, ontbreekt concrete informatie voor de direct betrokkenen over praktische aspecten waar zij rekening mee moeten kunnen houden. Dit betreft onder meer de invloed op zicht, geluid, slagschaduw, en de mogelijke impact op de woningwaarde.
<i>Antwoord</i>	Bij de structuurvisie Emmen, Windenergie is ook een PlanMER opgesteld. Deze zit als bijlage bij de structuurvisie en bevat veel informatie over effecten als slagschaduw en geluid. Verder is in het licht van de afweging N34-Zwartenbergerweg aanvullend onderzoek uitgevoerd om een goede afweging mogelijk te maken op basis van de actuele situatie. Deze onderzoeken richten zich op het voor windenergie aangewezen gebied. Tot slot schrijft de structuurvisie voor dat er in het licht van de vergunningverlening voor een windpark ook nog een ProjectMER dient te worden uitgevoerd. Daarbij gaat het om de effecten van het concreet uitgewerkte windpark, ook rekening houdend met type windmolen en de exacte plaatsing. Hiermee kan dus ook rekening worden gehouden met nieuwe windmolentypes en -technieken en nieuwe wetgeving en andere inzichten. Deze ProjectMER dient nog uitgevoerd te worden, de eerste verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de initiatiefnemer. De ProjectMER vormt een harde randvoorwaarde voor vergunningverlening.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 51

Milieu-effecten (Zwartenbergerweg)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Effect van nieuwe technologie op aantal gehinderden 46
<i>Vraag of opmerking</i>	Nieuwe technologische ontwikkelingen kunnen leiden tot een andere uitkomst van het aantal gehinderden en minder gehinderde personen bij de locatie Zwartenbergerweg.
<i>Antwoord</i>	Bij de afweging tussen de locaties is uitgegaan van de structuurvisie 2016 en de onderliggende PlanMER. Deze documenten gelden nog steeds als toetsingskader voor ontwikkelingen met betrekking tot windenergie. Eventuele nieuwe technologische ontwikkelingen op gebied van slagschaduw en geluid die leiden tot minder hinder hebben daarbij evenwel ook betrekking op de locatie N34. Er zijn ons geen nieuwe technologische ontwikkelingen bekend die kunnen leiden tot een significant andere uitkomst van het aantal gehinderden. De gemeente houdt daarom vast aan de in de structuurvisie Emmen, Windenergie genoemde criteria.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 52

Milieu-effecten (N34)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Europese norm voor minimale afstand 21, 23
<i>Vraag of opmerking</i>	De woonboerderij van de vraagsteller staat op ongeveer 850 meter afstand van de geplande windmolens. De wind komt veelal uit de richting westen, dus krijgen wij veelvuldig hinder van laagfrequentiegeluid, slagschaduw en lawaai geproduceerd door de windmolens. De norm voor de afstand in Europese regelgeving is 10 keer de tiphoogte. Dit komt dus neer op 1500 meter afstand van de omliggende woningen.
<i>Antwoord</i>	De Raad van State hanteert een afstand van 10x de tiphoogte als criterium om te bepalen of iemand enige mate van hinder zou kunnen ondervinden en daarmee belanghebbend is bij een ruimtelijk besluit. De wettelijke normen voor geluid en slagschaduw maken echter plaatsing van windmolens op aanmerkelijk kortere afstand mogelijk, zelfs tot minder dan 350 meter.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 53

Milieu-effecten (Algemeen)

Titel	Een gedegen MER ontbreekt. De PlanMER uit 2015 mist recente technologische ontwikkelingen wat betreft rendement en impact op de omgeving.
Zienswijzenr.	28, 29, 41
Vraag of opmerking	Omwonenden hebben geen kennis kunnen nemen van een gedegen milieu effect rapportage. Het plan staat haaks op een gezonde leefomgeving, ook een van de doelen/ verantwoordelijkheden van u als overheid. Het PlanMER waarnaar verwezen wordt, dateert van 2015 en houdt mogelijk geen rekening met recente technologische ontwikkelingen in de energietransitie die een verbetering kunnen betekenen in rendement en impact. Het is van belang om te onderzoeken of deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een vermindering van het oorspronkelijk voorgestelde aantal windmolens, zonder dat dit ten koste gaat van de beoogde opbrengst van het windpark en ten gunste komt aan de vermindering van overlast.
Antwoord	Bij de structuurvisie Emmen, Windenergie is een PlanMER opgesteld. Deze zit als bijlage bij de structuurvisie en bevat veel informatie over effecten als slagschaduw en geluid. Verder is in het licht van de afweging N34-Zwartenbergerweg aanvullend onderzoek uitgevoerd om een goede afweging mogelijk te maken op basis van de actuele situatie. Deze onderzoeken richten zich op het voor windenergie aangewezen gebied. Tot slot schrijft de structuurvisie voor dat er in het licht van de vergunningverlening voor een windpark ook nog een ProjectMER dient te worden uitgevoerd. Daarbij gaat het om de effecten van het concreet uitgewerkte windpark, ook rekening houdend met type windmolen en de exacte plaatsing. Hiermee kan dus ook rekening worden gehouden met nieuwe windmolentypes en -technieken en nieuwe wetgeving en andere inzichten. Dit maakt het mogelijk om meest recente technologische ontwikkelingen in de energietransitie die een verbetering kunnen betekenen in rendement en impact mee te wegen, binnen de kaders wat betreft de windenergieopgave, waaronder de provinciaal opgelegde invulling met grootschalige windenergie en maximering van de tiphoogte op basis van de structuurvisie. Deze ProjectMER dient nog uitgevoerd te worden, de verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de initiatiefnemer. Zie ook het antwoord op vraag 51.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 54

Milieu-effecten (Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Definitie omwonenden onduidelijk, geen zicht op concrete maatregelen 29, 41
Vraag of opmerking	Er bestaat onduidelijkheid over de definitie van 'omwonenden' en welke concrete maatregelen getroffen zullen worden om eventuele overlast te minimaliseren. Bovendien ontbreekt informatie over bewezen methoden die effectief zijn gebleken in het verminderen van overlast bij vergelijkbare windparken.
Antwoord	De Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen bevat de volgende definities voor omwonenden: <u>Omwonende</u>: de eigenaar of hoofdbewoner van een woning gelegen binnen een afstand van twee kilometer van een voor ontwikkeling van windenergie aangewezen gebied. Hieronder worden ook vergelijkbare belanghebbenden verstaan, zoals een recreatieondernemer. <u>Direct omwonende</u>: omwonende binnen 1100 meter van de (beoogde, dichtstbijzijnde) windmolens, gerekend vanuit de as van de dichtstbijzijnde windmolenmast tot aan gevel van de woning. <u>Overige omwonende</u>: alle omwonenden tussen 1100 en 2000 meter van de (beoogde) windmolens, gerekend vanuit de as van de dichtstbijzijnde windmolenmast tot aan de gevel van de woning. Wat betreft concrete maatregelen en technieken met het oog op overlast is de nog uit te voeren ProjectMER relevant. Deze aspecten krijgen daarin aandacht, zoals hoeveel geluid en slagschaduw op de gevels van woningen terechtkomt en het effect van maatregelen. Ook de bewezen effectiviteit van nieuwe methoden behoort daarbij aan de orde te komen, ook in het licht van onderzoek naar de best beschikbare technieken.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit. De zienswijze heeft verder betrekking op de uitwerking van de te selecteren locatie en zal hierbij betrokken worden.

Vraag 55

Milieu-effecten (N34)	
<i>Titel</i>	ProjectMER N34 uitvoeren voorafgaand aan locatiekeuze met betrekking tot N34
<i>Zienswijzenr.</i>	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22
<i>Vraag of opmerking</i>	Voor de Structuurvisie (paragrafen 6.3 en 7.1) is een globale plan-MER gemaakt ter bepaling van de overlast voor planten en dieren rond de geselecteerde en Natura2000 gebieden. Is het niet verstandig om eerst een gedetailleerde N34 ProjectMER uit te voeren alvorens een beslissing te nemen over de N34 locatie? Denk in dit verband bijvoorbeeld aan de flora & fauna in het Noordbargerbos en paarden en koeien in de nabije omgeving, enzovoorts.
<i>Antwoord</i>	De gemeente heeft onderzoek uit laten voeren naar de actualiteit van de Passende beoordeling en soortenbescherming voor wat betreft natuurwaarden (Locatieonderzoek N34 en Zwartenbergerweg voor plaatsing WTG op basis van resultaten onderzoek N2000 (passende beoordeling op hoofdlijnen) in het kader van de Structuurvisie windenergie en passende beoordeling Pottendijk. BügelHajema, 30-10-2023). Dit geeft voldoende houvast wat betreft de afweging tussen ontwikkeling van locatie N34 of Zwartenbergerweg, daar was dit onderzoek ook mede voor bedoeld. Het uitvoeren van een ProjectMER gebeurt pas op een later moment, dat kan alleen op basis van een concrete vergunningsaanvraag goed vorm en inhoud krijgen.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 56

Milieu-effecten (N34)

Titel Zienswijzenr.	Aantasting woon- en leefgenot door horizonvervuiling en lawaai 31, 40
Vraag of opmerking	De stilte, de ruimte en het vrije uitzicht waren destijds de reden waarom de vraagsteller op deze plek ben gaan wonen en niet in het centrum van Emmen of in een van de woonwijken van Emmen of in een ander stedelijk gebied. Het huidige uitzicht vanuit Noordbarge en Westenesch, met name de straten Achter Het Kanaal en de Bargerkampenweg is namelijk op dit moment zonder enige vorm van horizonvervuiling. De vraagsteller kijkt tegen het Noordbargerbos aan. Daardoor kan de vraagsteller vanuit zijn of haar tuin de zon prachtig zien ondergaan zonder enige vorm van horizonvervuiling, bovendien veroorzaken windmolens lawaai. Toekomstige windmolens langs de N34 aan de rand van het Noordbargerbos gaan de woonomgeving en woongenot van de vraagsteller onvermijdelijk in negatieve zin aantasten.
Antwoord	Dit zijn inderdaad effecten waar u rekening mee dient te houden. De gemeente is zich daar ook van bewust en tracht via de structuurvisie Emmen, Windenergie en bij de uitwerking van de plannen voor het windpark hier samen met de omgeving en de initiatiefnemer zo goed mogelijk invulling aan te geven om hinder en overlast en aantasting van woon- en leefgenot te beperken.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 57

Milieu-effecten (Algemeen)

<i>Titel</i>	Behoud van rust en ruimte in landelijk gebied
<i>Zienswijzenr.</i>	31, 40
<i>Vraag of opmerking</i>	Rust en ruimte is iets wat in Nederland steeds schaarser wordt, dit komt ook door het plaatsen van windmolens in landelijk gebied. Mensen die de bedrijvigheid van industrie en een stedelijk gebied prefereren gaan niet wonen waar de vraagsteller woont maar zoeken een woning in stedelijk gebied.
<i>Antwoord</i>	Mede om deze redenen is de gemeente Emmen geen voorstander van windenergie. De gemeente wil zelf invulling geven aan de toegewezen windenergieopgave om binnen de mogelijkheden hinder en overlast te voorkomen of te beperken.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 58

Natuur
(N34)

Titel Zienswijzenr.	Verstoring natuurlijk evenwicht, risico op plaagdieren 38
Vraag of opmerking	Het is ook niet uit te sluiten dat de groene natuur het bos en de weilanden ernstige schade zullen ondervinden hierdoor, denk aan de diverse roofvogels en vleermuizen. Dit zijn natuurlijke vijanden van de muizen, ratten en insecten. Wat als dit evenwicht wordt verstoord. Tevens staat het dierenpark in de directe omgeving van deze windmolens, wat is het effect op de dieren in dit park?
Antwoord	Naast de ProjectMER dient ook een natuurtoets uitgevoerd te worden om de schadelijke effecten op flora en fauna en het effect van maatregelen te onderzoeken en te monitoren. Wat betreft effecten op landbouwhuisdieren zien wij op dit moment geen aanleiding om te veronderstellen dat windenergie hier een betekenisvol negatief effect op heeft. Hetzelfde geldt voor de dieren van Wildlands. Daar komt bij dat de afstand tussen het windpark N34 en Wildlands met meer dan 1500 meter aanzienlijk zal zijn.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van het met het uitvoeringsplan te selecteren locatie. De zienswijze wordt daarbij betrokken maar leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit. .

Vraag 59

Onderbouwing (N34)	
<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Onderbouwing N34 is onvoldoende 30
<i>Vraag of opmerking</i>	De onderbouwing voor de gekozen locatie [N34] is onvoldoende.
<i>Antwoord</i>	Deze afweging is bij de vaststelling van de Structuurvisie Emmen, Windenergie gemaakt, mede op basis van de onderzoekresultaten van de PlanMER waar ook de Commissie voor de m.e.r zich positief over heeft uitgesproken. Het was en is niet mogelijk om tegen de structuurvisie in beroep te gaan. Het is echter wel mogelijk om, op het moment dat een vergunning voor het windpark is verleend, daartegen rechtsmiddelen aan te wenden. Op dat moment kan de rechter ook kijken naar de onderbouwing die onder meer uit de structuurvisie en dit voorliggende besluit voortvloeit. Voor de locatie Pottendijk heeft al een beroepszaak gespeeld rondom de vergunning voor het windpark, zowel bij de rechtbank Noord Nederland als de Raad van State, waarbij ook de structuurvisie werd betrokken.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 60

Onderbouwing (N34)	
<i>Titel</i>	Onderbouwing N34 is onvoldoende ten aanzien van geluid, slagschaduw, aantal woningen en landschap
<i>Zienswijzenr.</i>	34
<i>Vraag of opmerking</i>	De gemeente heeft aangegeven dat op basis van drie aspecten te weten geluid, slagschaduw en aantal woningen de locatie N34 beter scoort dan Zwartenbergerweg. Onderbouwing van deze aspecten heeft niet plaatsgevonden en er wordt volledig voorbij gegaan aan het landschap. Met name ten aanzien van slagschaduw scoort de locatie N34 heel slecht - van zonsopgang tot ondergang in de dorpen Diphooen en Westenesch en ook over de vierbaans N34 heen.
<i>Antwoord</i>	De onderbouwing voor deze aspecten treft u aan in de structuurvisie Emmen, Windenergie en de bijbehorende PlanMER die is opgenomen als bijlage bij de structuurvisie. De Commissie voor de m.e.r. heeft deze PlanMER positief beoordeeld. Daarnaast staan deze aspecten ook nogmaals opgesomd in het uitvoeringsplan; in bijlage 7 en 10 staat nader uitgewerkt wat de verwachte effecten geluid en slagschaduw zijn.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 61

Onderbouwing (Algemeen)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Handhaven bestaande drie zoekgebieden 36
<i>Vraag of opmerking</i>	Wij zijn het eens met het voorlopig handhaven van de drie zoekgebieden in uw structuurvisie. Ook al zou u de voorkeur hebben voor de N34-locatie. Zolang deze of alternatieven voor de duurzame opwek opgave niet zijn gerealiseerd, is het handhaven of in beeld houden of brengen van alternatieve opties belangrijk en gewenst. In uw structuurvisie heeft u uw wensen met betrekking tot de participatie van en compensatie voor de omgeving meegenomen. Dit hoort onzes inziens onderdeel te blijven van uw afwegingen en daarin is het kunnen uitwijken naar alternatieve locaties bij onderhandelingen met ontwikkelaars essentieel.
<i>Antwoord</i>	We nemen uw opmerking voor kennisgeving aan. Voor de goede orde, Structuurvisie Emmen, Windenergie en de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen blijven tot nader orde gewoon van kracht.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 62

Onderbouwing .(Algemeen)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Verzoek om meer integrale afweging 36
<i>Vraag of opmerking</i>	In uw ontwerp legt u vooral het accent op de hinderaspecten. Het is goed en terecht dat u hier zeer zorgvuldig naar kijkt. Tegelijkertijd vragen wij u ook de andere factoren in het geheel in uw afwegingen te blijven betrekken en daarbij in het bijzonder ook de landschapswaarden en de maatschappelijke kosten van het energiesysteem.
<i>Antwoord</i>	Wij verwijzen graag naar de structuurvisie Emmen, Windenergie voor wat betreft onze afwegingen om aan het voorkomen van hinder en overlast meer belang te hechten dan aan landschap en natuur. Dat neemt niet weg dat we ook landschap en natuur en de maatschappelijke kosten van het energiesysteem mee laten wegen in onze overwegingen. Dit staat nader uitgewerkt in vraag 7 en 9 in deze beantwoording.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 63

Onderbouwing (Zwartenbergerweg)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Lijnopstelling Zwartenbergerweg 46
<i>Vraag of opmerking</i>	Er is niet gerekend met een lijnopstelling voor locatie Zwartenbergerweg. de uitkomst hiervan zou invloed kunnen hebben op het faseringsbesluit
<i>Antwoord</i>	De gemeente gaat uit van de situatie zoals opgenomen in de structuurvisie. Alle mogelijke optimalisaties binnen de opgenomen zoekgebieden maken geen deel uit van de afweging, omdat dit evenwel voor de locatie N34 opgaat. Omdat het de structuurvisie het geldende kader is waaraan getoetst wordt, is dit document als uitgangspunt genomen.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 64

Onderbouwing (Algemeen)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Inhoudelijke afweging afstand tot gebouwen is onvoldoende 46
<i>Vraag of opmerking</i>	De vraagsteller geeft mee dat de inhoudelijke afweging van afstanden tot woningen en woongebieden onvoldoende is toegelicht
<i>Antwoord</i>	In paragraaf 2 van het ontwerp-faseringsbesluit staat opgenomen wat het absolute aantal woningen binnen 1100 meter van elk geprojecteerd windpark is. Des te meer woningen binnen een aantal meter van een windpark staan, des te meer gehinderden er zijn. Dit is een oorzakelijk verband en een uitgangspunt van de structuurvisie.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 65

Planologie
(N34)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Belemmeringen vanwege laagvliegroute defensie 44, 45
<i>Vraag of opmerking</i>	De windmolens kunnen niet uitgevoerd worden op deze locatie vanwege de laagvliegroute vanuit defensie. Er zijn bouwwerken mogelijk met een maximale hoogte van 40 meter.
<i>Antwoord</i>	De locatie N34 grenst aan het beperkingengebied van laagvliegroute 10 van het ministerie van Defensie maar overlapt deze niet. In de afweging voor de locatie N34 is in 2016 bij de vaststelling van de structuurvisie Emmen, Windenergie de laagvliegroute 10 van het ministerie van Defensie betrokken. Het ministerie van Defensie zal ook bij de uitwerking van plannen voor een windpark en de vergunningverlening betrokken worden.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 66

Recreatie
(Algemeen)

<i>Titel</i>	Meerwaarde vrijwaring onbewoonde gebieden
<i>Zienswijzenr.</i>	31, 40
<i>Vraag of opmerking</i>	Zoals de vraagsteller uit de stukken begrijpt, heeft het de hoogste prioriteit om windmolens in een gebied te plaatsen waar de minste mensen wonen. Wat betreft de vraagsteller is dit de omgekeerde wereld. Juist omdat aan de rand van het Noordbargerbos geen bewoning is, geeft dat enorme meerwaarde aan het gebied. De mensen die daar wandelen zoeken rust, ruimte en natuur. Industrie hoort in dat gebied niet thuis.
<i>Antwoord</i>	Voor de gemeente weegt het voorkomen of beperken van hinder en overlast voor omwonenden zwaarder dan de effecten op landschap of natuur. De keuze en onderbouwing daarvoor is in de structuurvisie Emmen, Windenergie vastgesteld. In deze structuurvisie zijn op basis van het criterium 'beperken van hinder' de zoekgebieden opgesteld.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 67

Uitvoerbaarheid (N34)	
Titel	Vergunning N34 op korte termijn strookt niet met pas vrijkomen aansluitcapaciteit over minimaal 5 jaar
Zienswijzenr.	34
Vraag of opmerking	Projectontwikkelaar Pure Energie heeft vaak aangegeven dat N34 een marginaal project is en wil nu zo snel mogelijk een vergunning hebben voordat nieuwere lagere geluidsgolven per 1 juni 2024 van kracht worden en voordat de SDE+ subsidie komt te vervallen, dit terwijl het nog minimaal 5 jaren gaat duren voordat een aansluiting op het Enexis netwerk kan plaatsvinden.
Antwoord	Er is inmiddels concreet zicht op uitbreiding van de netcapaciteit. TenneT en Enexis werken aan concrete plannen om dit mogelijk te maken. Het plannen, onderzoeken en vergunnen en bouwen van windmolens en windparken kost veel tijd, ook rekening houdend met eventuele beroepsprocedures. Daarom vindt de gemeente het niet onlogisch dat Pure Energie nu concreet aan de slag wil met hun project aan de N34, ook als het rekenend vanaf nu uiteindelijk nog een paar jaar zou kosten voordat het windpark operationeel wordt. Op dit punt hebben de initiatiefnemers ook een eigen verantwoordelijkheid en eigen afwegingskader. Voor zover Pure Energie aanspraak wil maken op SDE+ subsidies, ziet de subsidieverstrekker overigens ook toe op de mate van uitzicht op een elektriciteitsaansluiting.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 68

Woongebieden (N34)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Ook belanghebbend net buiten de 1100 meter 27
<i>Vraag of opmerking</i>	We vallen nu net buiten de 1100 meter grens. We zijn wel belanghebbende aangezien onze gevel minder dan 1500m (10x de tiphoogte) van de locatie van de mogelijke windmolens af ligt. Graag zouden we op de hoogte willen blijven van de uiteindelijke situatie. Ook zouden we nauw betrokken willen worden bij de communicatie over dit project. Mocht er een molen worden geplaatst zouden we graag de coördinaten ontvangen.
<i>Antwoord</i>	Als u net buiten de 1100 meter van het aangewezen gebied N34 ligt, bent u klip en klaar belanghebbend en wordt u op basis van de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen aangemerkt als omwonende. U wordt echter dan niet aangemerkt als Direct omwonende. Zie ook het antwoord op Vraag 10 en Vraag 54.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 69

Woongebieden (N34)

<i>Titel Zienswijzenr.</i>	Windmolens komen te dicht op Noordbarge te staan 1, 2, 26, 33
<i>Vraag of opmerking</i>	De windmolens staan veel te dicht naast het Dorp Noordbarge, en zal hiermee overlast geven aan bewoners
<i>Antwoord</i>	Op basis van de structuurvisie Emmen, Windenergie hanteert de gemeente Emmen een minimale afstand van 1100 meter tot woongebieden, waaronder Noordbarge.. Bij individuele woningen is de minimale afstand 500 meter. Desondanks zal dit hinder en overlast voor de omgeving inderdaad niet geheel weg kunnen nemen. Dit geldt zowel voor de locaties N34 als Zwartenbergerweg. Het beperken van hinder is het belangrijkste uitgangspunt. Zie voor een nadere onderbouwing van de afstandsnormen ook het antwoord op Vraag 26.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 70

Woongebieden (N34)

Titel Zienswijzenr.	Negatieve impact voor bewoners van Noordbarge 2, 26, 38
Vraag of opmerking	Windmolens hebben mogelijk een impact op mens, dier en milieu. Wij vrezen voor een negatieve impact zoals slagschaduw, geluidsoverlast, trillingen, algemene gezondheid en horizonvervuiling voor de bewoners van Noordbarge, de nabij gelegen natuur en voor ons mooie dorp an sich.
Antwoord	Windmolens hebben inderdaad impact. Mede daarom verlangt de gemeente van een initiatiefnemer dat er een ProjectMER (Milieueffect Rapport) wordt opgesteld om dit nader en project-specifiek te onderzoeken. Dit vormt een wezenlijke aanvulling op de PlanMER en andere onderzoeken die de gemeente Emmen zelf al heeft laten uitvoeren. De ProjectMER maakt het mogelijk om op projectniveau negatieve effecten waar mogelijk te voorkomen of te beperken.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 71

Woongebieden (Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Afstandsnorm aantal gehinderden is arbitrair 44, 45
Vraag of opmerking	De afstandsnorm van het aantal gehinderden binnen 1100 meter is arbitrair gekozen. Een afstandsnorm van 1500 meter is een beter afwegingscriterium. Deze norm past de Raad van State ook toe bij het bepalen of iemand belanghebbend is bij de ontwikkeling van een windpark.
Antwoord	In de voorbereiding op de Structuurvisie Emmen, Windenergie is in het licht van de door de raad vastgestelde Regieplan Windenergie gezocht naar een maximale afstand tot woongebieden. Daarbij bleek dat de opgave van 95,5 megawatt nog gerealiseerd kan worden bij een afstand van circa 1100 meter tussen windmolenparken en woongebieden. De afstandsnorm van 1100 meter is vervolgens uitgewerkt en opgenomen in de structuurvisie Emmen, Windenergie en de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen. Daarbij is afgesproken dat er bijzondere aandacht uitgaat naar de omwonenden op minder dan 1100 meter. Dit sluit ook aan op de uitkomsten van het gebiedsproces Windkracht 3. De hinder en overlast voor deze groep omwonenden op minder dan 1100 meter is wat betreft geluid, slagschaduw en zicht is ook van een andere orde dan voor omwonenden op bijvoorbeeld 1500 meter afstand. Het aantal omwonenden binnen 1100 meter werd een belangrijk criterium bij de selectie van gebieden voor windenergie in de structuurvisie Emmen, Windenergie. Op deze uitgangpunten bouwt het voorliggende Uitvoeringsplan voort. De gemeente hanteert voor het betrekken van belanghebbenden bij de ontwikkeling van het windpark een afstand van circa 2.000 meter tot een aangewezen gebied, dat is dus een grotere afstand dan de Raad van State hanteert bij windmolens van 150 meter tiphoogte. Dat iemand belanghebbend is bij een ruimtelijk besluit, betekent overigens niet dat een belanghebbende dan (automatisch) ook daadwerkelijk (onevenredige) hinder ondervindt; in de rechtspraak is een belanghebbende gedefinieerd als iemand die betrokken is bij een besluit of geschil en daar (rechtstreeks) belang bij heeft, als vastgelegd in de wet en rechterlijke uitspraken. Zie voor een nadere uitwerking ook het antwoord op vraag 26.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 72

Overig
(N34)

Titel Zienswijzenr.	Onvoldoende samenspraak met omwonenden 28
Vraag of opmerking	Het plan is niet en/ of onvoldoende besproken met omwonenden in het gebied. Dit zal ook blijken uit andere zienswijzen door omwonenden en/ of hun vertegenwoordigers.
Antwoord	De structuurvisie Emmen, Windenergie inclusief de uitkomsten van het bijbehorende participatieproces Windkracht 3 blijven de basis vormen voor de locatiekeuzes en de ontwikkeling van windenergie in de gemeente Emmen. Wat betreft de uitwerking van plannen voor een windpark investeert de gemeente in lijn met de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen in op een goede en vroegtijdige afstemming tussen omwonenden en initiatiefnemers, onder andere via het Gebiedsplatform en een breder gebiedsproces. Wat betreft de nu voorliggende vraag over de afweging N34 of Zwartenbergerweg gaat de gemeente ervan uit dat de meeste omwonenden tegenstander van windenergie in hun gebied zijn gebleven. Dat veronderstelt enerzijds steun voor inwisseling van een locatie voor extra zon op dak en anderzijds een pleidooi om het overblijvende windpark vooral elders te plaatsen. Voor de specifieke voorliggende afweging N34-Zwartenbergerweg is via de terinzagelegging van het ontwerpbesluit gelegenheid geboden om te reageren.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op de structuurvisie Emmen, Windenergie en leidt daarom niet tot een wijziging van het besluit.

Vraag 73

Overig
(N34)

Titel	Provincie Groningen verbiedt nieuwe windmolens op landbouwgrond, meten met twee maten
Zienswijzenr.	30
Vraag of opmerking	In de provincie Groningen is thans besloten geen windmolens meer te plaatsen op landbouwgrond. De aan de N34 geplande windmolens komen wel op landbouwgrond te staan. Wordt er dan met twee maten gemeten?
Antwoord	De gemeente Emmen ligt in de provincie Drenthe. De provincie Drenthe maakt een andere afweging dan de provincie Groningen.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 74

Overig
(Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Waardering voor actualisering plannen voor windenergie 36
Vraag of opmerking	Wij waarderen het feit dat u in dit plan uw voornemens m.b.t. de realisering van de duurzame opwek van energie op basis van voortschrijdend inzicht actualiseert en vervolgens ter inzage legt. Dit geef iedereen ook de gelegenheid inbreng te leveren bij uw besluitvorming.
Antwoord	Wij danken u voor uw opmerking en uw steun.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 75

Overig
(Algemeen)

Titel	Pleidooi voor doorkijk na 2030
Zienswijzenr.	36
Vraag of opmerking	Uw visie en het RES-beleid kijken tot 2030. Dat is al over 6 jaar. Het duurzame energiebeleid voor 2040 en 2050 houdt in dat we allen verdere stappen moeten zetten. Ook dit vormt een reden om de zoeklocaties in beeld te houden. Voor de stappen in 2031 en verder moeten we nu al aan de slag.
Antwoord	Deze afweging ligt op dit moment wat betreft de afweging N34-Zwartenbergerweg niet voor. Wel zien we de extra ambitie voor zon-op-dak ten gunste van minder wind-op-land als een positieve ontwikkelingen wat betreft de opwek van duurzame energie binnen de gemeente Emmen ook op langere termijn.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 76

Overig
(Algemeen)

Titel	Informatie voor omwonenden ontbreekt
Zienswijzenr.	29, 41
Vraag of opmerking	Voor de locatie van het windpark is een keuze gemaakt waarbij de overlast voor omwonenden zo beperkt mogelijk is. Echter voor omwonenden is nog niets duidelijk. Concrete informatie voor de direct omwonenden over praktische aspecten ontbreekt.
Antwoord	De structuurvisie Emmen, Windenergie en de bijbehorende bijlagen, waaronder de PlanMER, bevatten veel informatie over onder andere milieueffecten voor de aangewezen gebieden voor windenergie. Bij de uitwerking van plannen voor een windpark komt er opnieuw aandacht voor de milieu-effecten, waarbij meer bekend is over de exacte posities van windmolens en alle technische kenmerken. De gemeente verlangt van initiatiefnemers dat er een ProjectMER wordt opgesteld in het licht van de vergunningsaanvraag. Hierbij worden omwonenden en andere belanghebbenden betrokken en hoort ook een eigen ruimtelijke procedure. Bij de uitwerking van plannen voor een windpark is ook de communicatie met de omgeving van groot belang. De Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen regelt dat een Gebiedsplatform afspraken kan voorbereiden en deze dient via een breed gebiedsproces aan alle omwonenden dient voor te leggen. Langs deze lijn zal ook concrete informatie over praktische aspecten gedeeld worden met alle geïnteresseerde omwonenden rondom het beoogde windpark en reacties worden opgehaald. Daarnaast zal de initiatiefnemer via nieuwsbrieven of een website informatie met het gebied delen. De gemeente zal tot slot in het licht van de vergunningsprocedure en de bijbehorende ProjectMER-procedure hierover communiceren en omwonenden en andere belanghebbenden nog gaan betrekken in het vervolgproces.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 77

Overig
(Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Momentum voor behartiging belangen omwonenden door gemeente Emmen 29, 41
Vraag of opmerking	Bij besluit voor een windpark ontstaat het moment voor de Gemeente Emmen om de belangen van omwonende te behartigen op een manier waarop zij naast de omwonenden komt te staan.
Antwoord	De gemeente spant zich al jaren in om de positie van omwonenden ten opzichte van initiatieven voor windenergie meer met elkaar in balans te brengen. Dit heeft via de Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen onder andere geleid tot de oprichting van een Gebiedsplatform voor elk voor windenergie aangewezen gebied. De omwonenden in het Gebiedsplatform kunnen daarbij op kosten van de gemeente zich laten bijstaan door externe adviseurs. De raad heeft daar direct bij de vaststelling van de structuurvisie middelen voor gereserveerd. De gemeente streeft daarmee een meer gelijkwaardige en constructieve dialoog tussen initiatiefnemers en omwonenden na. Verder voegt de gemeente ook eigen kennis en kunde toe. Ook de gemeentelijke insteek om nu een deel van de oorspronkelijke windenergieopgave in te wisselen voor zon-op-dak is mede ingegeven vanuit de behartiging van inwonersbelangen.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 78

Overig
(Algemeen)

Titel Zienswijzenr.	Noaberschap 29, 41
Vraag of opmerking	In ons gebied hechten we veel waarde aan nabuurschap. Bij de komst van een windpark is er sprake van een nieuwe 'buur' die zichtbaar en hoorbaar zal zijn. Het is van groot belang dat de gemeente Emmen, de eigenaar van het windpark en de omliggende bewoners zich inzetten voor een gezonde betrokkenheid en open communicatie. Een open dialoog tussen alle betrokken partijen om de belangen van de omwonenden serieus te nemen bij de keuze voor een windpark.
Antwoord	De gemeente steunt dit van harte. De Gedragscode Windenergie Gemeente Emmen bevat mede om die reden dan ook een opdracht om ook goede afspraken tussen exploitant en omwonenden te maken voor tijdens de bouw- en exploitatiefase en uiteindelijk de sloopfase.
Doorwerking	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 79

Overig
(Algemeen)

<i>Titel</i>	Mogelijkheden groene energie bij aanhoudende congestie op het energienetwerk
<i>Zienswijzenr.</i>	31, 40
<i>Vraag of opmerking</i>	Graag zou de vraagsteller willen dat de gemeente kijkt naar de mogelijkheden van groene energie op een overvol net in de provincie Drenthe, zodat de opgewekte energie ook daadwerkelijk op het net terecht kan komen. Op dit moment is er geen sprake van ruimte en kan dit nog 5 tot 10 jaar duren voordat er voldoende ruimte is, zie website van Tennet.
<i>Antwoord</i>	De gemeente kijkt hiernaar en werkt daarbij samen met onder andere de provincie Drenthe, andere gemeenten, Enexis en TenneT, onder andere in het licht van de Regionale Energiestrategie Drenthe (RES Drenthe) en het provinciale programma pMIEK. Zie hiervoor ook vraag 9.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op het uitvoeringsplan bij structuurvisie Emmen, Windenergie en bijbehorende afwegingen maar geeft geen aanleiding tot een wijziging van het plan van aanpak.

Vraag 80

Overig
(N34)

<i>Titel</i>	Visualisaties van windmolens en windparken
<i>Zienswijzenr.</i>	44 en 45
<i>Vraag of opmerking</i>	In enkele zienswijzen zijn visualisaties van het zicht op de windmolens opgenomen om een algemene indruk te geven van windmolens op de omgeving.
<i>Antwoord</i>	Met software is het mogelijk om windmolens met zelfgekozen specificaties als tiphoogte, ashoogte, vorm, kleur en positie virtueel in het landschap te plaatsen, bijvoorbeeld gebruikmakend van Google Maps-foto's. Op deze manier wordt de toekomstige situatie in beeld gebracht. Met betrekking tot de komst van windmolens is bekend dat windmolens een (tijdelijke) invloed hebben op het landschap. Om deze reden schrijft de Structuurvisie voor dat het windpark middels uniforme molens uitgevoerd worden. Het beperken van hinder voor omwonenden blijft echter het belangrijkste afwegingskader voor de locatie. De visualisaties in de zienswijzen wijken overigens af van visualisaties die initiatiefnemers voor bespreking in het Gebiedsplatform N34 hebben voorbereid. Zij zullen worden gedeeld met het Gebiedsplatform N34. Het is voor het vervolgproces van belang dat er visualisaties komen met windmolens van 150 meter tiphoogte en exact gepositioneerd op de juiste locaties om iedereen in de omgeving een helder en correct beeld te geven van wat men later kan verwachten. De visualisaties worden voor nu voor kennisgeving aangenomen.
<i>Doorwerking</i>	De zienswijze heeft betrekking op de uitwerking van de geselecteerde locatie en de te maken afspraken. De zienswijze wordt daarom betrokken bij de uitwerking van het windpark en leidt niet tot een wijziging van het voorliggende besluit.

Bijlage – koppeling zienswijzennummer aan vraagnummers

Zienswijzennummer	Zie vraagnummers
1	12, 27, 39, 69
2	1, 32, 47, 69, 70
3	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
4	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
5	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
6	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
7	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
8	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
9	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
10	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
11	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
12	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
13	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
14	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
15	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
16	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
17	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
18	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
19	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
20	Is gekoppeld aan zienswijzennummer 44 en 45
21	48, 52
22	2, 16, 17, 24, 35, 41, 55
23	12, 28, 32, 33, 34, 36, 40, 52
24	Is gekoppeld aan zienswijzennummer 44 en 45
25	12, 40
26	9, 12, 21, 27, 37, 69, 70
27	6, 22, 23, 25, 45, 68
28	29, 53, 72
29	12, 13, 14, 15, 53, 54, 76, 77, 78
30	4, 10, 26, 30, 59, 73
31	6, 7, 9, 18, 22, 23, 40, 56, 57, 66, 79
32	12, 20, 21, 22
33	12, 27, 39, 69
34	4, 60, 67
35	11
36	5, 8, 61, 62, 74, 75
37	Is gekoppeld aan zienswijzennummer 2
38	27, 31, 49, 58, 70
39	Is gekoppeld aan zienswijzennummer 26
40	6, 7, 9, 18, 22, 23, 40, 56, 57, 66, 79
41	13, 14, 15, 50, 53, 54, 76, 77, 78
42	Is gekoppeld aan zienswijzennummer 44 en 45
43	Geen bijbehorende stukken ontvangen
44	3, 19, 42, 43, 44, 65, 71, 80
45	3, 19, 42, 43, 44, 65, 71, 80
46	38, 46, 51, 63, 64